

SELDOVSKA

vestnik

Letnik XXVI.

Celovec, petek, 12. november 1971

Štev. 45 (1530)

Čim več naših zavednih ljudi v kmetijske odbore

Cez dva dni bodo volitve v deželno kmetijsko zbornico, v okrajne kmečke zbornice in v krajevne kmečke odbore. Pri teh volitvah gre v prvi vrsti za stanovsko in strokovno zastopstvo kmečkega prebivalstva in nikakor ne za njegovo politično zastopstvo v kmetijskih stanovskih ustanovah.

Tako vsaj bi moralo biti in le dejstvo, da je ÖVP-jevski Bauernbund v resnici ena od treh zvez ÖVP-stranke, in to po številu najmočnejša, je privedlo do popolne politizacije tudi te stanovske ustanove. Nobena druga stanovska zbornica namreč ni tako spolitizirana kakor kmetijska.

Zato ni čudno, da tudi v naših vrstah marsikdo vidi v tem kmečkem zastopstvu predvsem politično narodnostno funkcijo, ki pa je nima niti je imeti ne more. Ne more zato, ker gre za stanovsko zastopstvo in za stanovske interese, ki so za našega človeka v bistvu isti kakor za nemškega sodeželana. Zato je pač razumljivo, da se je v številnih krajih tudi naš človek sam od sebe povezal s sebi sorodnim nemško govorečim kmečkim slojem in skoval z njim enotno fronto. To velja zlasti za našega malega kmeta, ki mu kmetijstvo ni več edini ali glavni, marveč le še postranski ali dodatni pridobitek.

Le tako je tudi razumeti vedno večje priključevanje naših kmečkih ljudi Arbeitsbauernbundu, ki po drugi strani z velikim razumevanjem jemlje na znanje ta strukturno pogojeni razvoj in našega človeka polnopravno upošteva tudi pri kandidaturah za kmetijsko zastopstvo ter pri funkcijah v lastni organizaciji. Tako kandidira n. pr. podpredsednik ZSO deželni poslanec Janko Ogris na zanesljivem četrtem mestu v deželno kmetijsko zbornico; prav tako kandidirajo naši zavedni kmetje na izglednih mestih v vseh treh okrajih, in sicer v beljaškem okraju na drugem mestu, v celovškem na prvem in tretjem mestu ter v velikovškem okraju na prvem in četrtem mestu; podobna je slika pri kandidatih za krajevne kmečke odbore.

To so dejstva, pogojena v strukturni spremembi našega podeželja, ki nikjer nima več tipične stare vasi z zgolj kmečkim prebivalstvom, marveč je tudi naša vas postala vsepovsod bivališče kmeta in delavca, v kolikor ni sploh že predvsem sedež industrijskega podjetja odnosno tujskoprometno središče in kraj rekreacije.

S temi dejstvi mora računati sleherni odgovorno politično vodstvo in še prav posebno zastopstvo narodnostne skupnosti, če neče ponoviti zgodovinske napake, ko so avtomatično odpisali slehernega delovnega človeka, ki se je odločal iz delavskih interesov pač za delavsko stranko. Pri današnjem družbenem presnavljanju, ki je zajelo predvsem kmečkega človeka, te napake ne smemo ponoviti.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je prav z ozirom na te spremembe na našem podeželju smatrala za potrebno, da pri svoji odločitvi glede stališča do kmečkozborniških volitev ne odbije teh naših ljudi, ki so sicer popolnoma vključeni v naše kulturno in gospodarsko življenje. Tudi ni prezreti, da številni gojenci fantovske kmetijske šole v Podravljah izhajajo prav iz teh vrst. Končno Skupnost južnokoroških kmetov nastopa le v 16 občinah, če-

PONOVNA SKRUNITEV

partizanskega grobišča v Žrelcu

Na pokopališču v Žrelcu je bil v torek tega tedna znova oskrnjen spomenik na grobišču, kjer počiva jo trije padli partizanski borci in dva Poljaka, ki so ju umorili nacistični zločinci v Žrelcu. Spomenik so „neznani storilci“ oblili s črno barvo.

Ponovna skrunitev partizanskega grobišča v Žrelcu je le člen v verigi podobnih zločinov, ki se v zadnjem

času nevarno množijo in vedno bolj upravičujejo vprašanje, kako dolgo mislijo pristojne oblasti še mirno dopuščati početje neodgovornih elementov, ki jim v njihovi nacionalistični zakrknjenosti in mržnji niti pokopališča niso več sveta.

Nerazumljivo zadržanje varnostnih oblasti postavlja v čudno luč tudi mnenje, ki ga je ob novem atentatu v Žrelcu zastopal tamkajšnji predstavnik eksekutive, ki je menil, da notranji minister pač ne more dan in noč stražiti spomenik, da gre le za otročarje in da sicer tudi Slovenci „mažejo“ okrog... Rez značilno stališče, ob katerem se niti ne moremo čuditi tistim, ki izražajo sum, da skrunilcev partizanskih grobišč in drugih „neznanih storilcev“ v protislovenskih izpadih sploh nočejo izslediti.

Vsekakor je dejstvo, da se je v zadnjih petindvajsetih letih dogodilo na Koroškem že več sto najrazličnejših napadov na Slovence in njihove ustanove, vendar pa varnostne oblasti niti v enem samem primeru niso izsledile storilcev in jih postavile pred sodišče. Toliko bolj prizadevno in — kakor so se pohvalno izrazile v tisku — menda uspešno pa so se izkazale tedaj, ko so zasledovale tiste, ki so z napisnimi akcijami opozarjali javnost in oblasti na neizpolnjene obveznosti Avstrije do manjšine.

Ob teh dejstvih moremo vedno spet ponavljati le eno: v Avstriji, ki se tako rada ponaša s svojo pravno ureditvijo in demokratičnostjo, vsaj v odnosu do slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem vlada dvovrstna pravica in dvolična morala!

Skupnost južnokoroških kmetov nas je naprosila za naslednjo objavo:

Kmetje in kmetice južne Koroške!

Dne 14. novembra 1971 bomo volili naše zastopnike v krajevne kmečke odbore, v okrajno kmetijsko zbornico in v Kmetijsko zbornico za Koroško.

Struktura v kmetijstvu se spreminja. Veliki posestniki gospodarijo brez živine. Srednji in mali kmetje tega ne morejo. Se vedno morajo krmili živino in molsti krave. Zato so za nas pravične cene življenjske važnosti in je vedno bolj potrebno, da so pravi možje na važnih mestih, kjer se naša bodočnost oblikuje.

Čas, v katerega stopamo, zahteva močno in odločno zastopstvo kmečkih potreb južnokoroškega prebivalstva.

Ti zastopniki pa morejo biti le možje, ki sami na svojih kmetijah gospodarijo in z žuljavimi rokami pridelujejo kruh zase in za svojo družino.

Taki se bodo znali za sokmete potegniti. Zahtevali bodo za južnokoroške kraje isto pomoč, kot jo kmetje drugod dobivajo.

■ Tudi pri nas potrebujemo gorska pota.

■ Tudi mi se hočemo združevati v preusmeritvenih skupnostih, si popraviti in modernizirati stanovanja in gospodarska poslopja.

■ Tudi pri nas naj se ustanovijo industrijska in

MIR IMA PRAVO VREDNOST

ČE TEMELJI NA PRAVIČNOSTI, KI NI NIČ DRUGEGA KOT URESNIČEVANJE ČLOVEKOVIH PRAVIC

Kakor smo poročali v zadnji številki našega lista, je posebna organizacija Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo, splošno znana pod označbo UNESCO, prejšnji teden objavila petindvajsetletnico svojega delovanja.

Svoj srebrni jubilej je UNESCO proslavila s posebnimi svečanostmi, ki so se jih udeležili visoki predstavniki vseh včlanjenih držav, med njimi okoli 60 ministrov, predvsem pa je UNESCO svojo petindvajsetletnico obhajala s tem, da je položila račune o svojem dosedanjem delu, in začrtala smernice svojemu delovanju v prihodnjem desetletju. Ena izmed velikih akcij, s katerimi se trenutno ukvarja UNESCO, je namreč priprava desetletne strategije izobraževanja, projekt, ki naj bi postavil osnove za svetovno reformo izobraževanja.

Ob 25-letnici UNESCO je glavni ravnatelj te mednarodne organizacije izdal posebno sporočilo, v katerem je med drugim ugotovil, da dajejo delovanju UNESCO smisel in navdih človekove pravice, zato ima za to organizacijo „tudi mir pravo vrednost in pravzaprav tudi stvarnost le, če temelji na pravičnosti, ki ni nič drugega kot uresničevanje človekovih pravic“.

Sodelovanje, mir, spoštovanje človekovih pravic in razumevanje med narodi pa so tudi načela, ki so zapisana v ustanovni listini UNESCO.

Bombe ne zlomijo naroda ki se bojuje za svojo svobodo

O sedanjem ameriškem predsedniku Nixonu je slišati, da se trudi, da bi napravil konec vojni v Vietnamu. V resnici pa kaže njegovo prizadevanje precej drugačno sliko, kakor je razvidno iz ugotovitev, ki jih je napravila skupina raziskovalcev na ameriški univerzi Cornell v Ithaci. Do konca tega leta, ko bodo minila tri leta, odkar je Nixon ameriški predsednik, bodo ameriški bombniki na indokitajsko bojišče odvrgli prav toliko bomb, kot so jih zmetali med petletnim predsednikovanjem Nixonovega predhodnika Johnsona. Tako se glasi ugotovitev ameriških raziskovalcev, ki poudarjajo, da pozornost zbujajo zlasti dejstva, da ameriško bombardiranje Severnega Vietnama v letih 1965—1968 ni dalo otipljivih rezultatov. Dokaz: kljub 100.000 žrtvam in veliki materialni

škodi (znaša okrog 500 milijonov dolarjev ali okroglo 12.500.000.000 šilingov!) Severni Vietnam ni nič manj voljan in sposoben pomagati južnovietnamskim osvobodilnim silam.

Te ugotovitve ameriških raziskovalcev najbolj zgovorno potrjujejo znano resnico, da tudi z najhujšim nasiljem ni mogoče zlomiti naroda, ki se bori za svojo svobodo in neodvisnost.

Toda odgovorni ameriški voditelji se iz te resnice nočejo učiti. Še naprej nadaljujejo zločinsko vojno v Indokini, kjer se ravno v zadnjem času spet stopnjujejo napadi ameriških bombnikov. Tako je Severni Vietnam šele pred dnevi spet obtožil Ameriko zaradi novih letalskih napadov na naseljene kraje, ki so povzročili veliko človeških žrtev in materialne škode.

večja obrtna podjetja, da si bo kmet še kaj postrani zaslužil in da kmečki mladini ne bo treba za delom v tujino.

■ Izvesti je treba pravično zložitve zemljišč, da bo obdelava lažja.

■ Strojne poslake je treba opremiti z vsemi stroji, da jih bo kmet lahko najel in mu jih ne bo treba drago kupovati.

■ Dodatnim rentnikom je treba dati polno kmečko penzijo (pokojnino).

Tu je potrebna javna pomoč. To pa bomo dobili le, če trdno združimo vse sile in glasove in ne glede na narodnost in velikost posestva gremo skupno pot v občini, okraju in deželi, da dobimo zastopstvo, ki ga potrebujemo in ki nam pripada.

Združimo se v

SKUPNOST JUŽNOKOROŠKIH KMETOV

in dajmo svoj glas njenim kandidatom, ki so vredni našega zaupanja! Oni se bodo za naše potrebe potegnili. Mi bomo dobili več pomoči iz sredstev za pospeševanje kmetijstva.

Južnokoroški kmetje volimo dne 14. novembra

Skupnost južnokoroških kmetov - listo 4!

Socialno partnerstvo tudi v podjetjih

Med posebne značilnosti povojne Avstrije sodi nedvomno tudi ta, da delojemalci in delodajalci svojih gospodarsko-socialnih konfliktov niso reševali s stavkami in demonstracijami na cesti, marveč za „zeleno mizo“, kjer je še vedno prišlo do kompromisov, ki so bili sprejemljivi za obe strani. Ta pot reševanja je nedeljiva zasluga uvidenosti avstrijske sindikalne zveze kot osrednjega združenja delojemalcev na eni ter zvezne gospodarske zbornice kot predstavnice delodajalcev na drugi strani. Socialno partnerstvo, kakor to sodelovanje imenujemo, je v veliki meri pripomoglo, da je avstrijsko gospodarstvo razmeroma naglo zacelilo rane druge svetovne vojne in desetletne povojne zasedbe, hkrati pa je omogočilo tudi miren in zdrav gospodarski razvoj v zadnjih petih letih in ne nazadnje čedalje trdnjšo veljavo Avstrije na področju mednarodnega sodelovanja.

Socialno partnerstvo, ki je bilo porojeno v letih po vojni iz potrebe po delovnih mestih in po vsakdanjem kruhu na eni ter iz nujnosti za gospodarsko obnovo na drugi strani, je tekom let postalo ena glavnih ustanov državne gospodarske in tudi notranje politike. Glavni činitelj te ustanove — obratni sveti delavcev po podjetjih, paritetna komisija za mezde in cene pri vladi ter razne komisije za izvajanje gospodarskih zakonov in zakona o kmetijstvu — so opravili v prid gospodarske rasti Avstrije enako pomembno delo, kot svoječasni prostovoljni sporazum med zvezo sindikatov in zvezno gospo-

darsko zbornico, da bosta na vseh področjih boja za višje zasluge delavcev iskali sporazum za zeleno mizo.

Ta na videz zapleteni, v svoji praksi pa zelo preprosti mehanizem socialnega partnerstva je omogočil, da v Avstriji po drugi svetovni vojni do danes ni prišlo do gospodarsko-socialnih napetosti in zapletljajev, kot jih vedno spet doživljajo n. pr. v Italiji in Britaniji, da ne govorimo v Ameriki, kjer so stavke in demonstracije na cesti še vedno torišče proste igre demokratičnih sil, ne glede na to, da spričo njih narodno gospodarstvo močno trpi.

Zadnje čase dobiva socialno partnerstvo v Avstriji nove akcente. Na zadnjem kongresu zveze sindikatov, nekaj tednov pred državnozbornskimi volitvami, je bila precej nedvoumno prijavljena zahteva po širših možnostih soddločanja delojemalcev v podjetjih, in sicer soddločanja delavcev glede razvoja podjetij ter boljše tehnologije proizvodnje in boljšega upravljanja. To z drugimi besedami pomeni, da bi ob uveljavljanju socialnega partnerstva na državni ravni moralo priti do podobnega partnerstva tudi v podjetjih.

Za to zahtevo stoji 1,5 milijona članov avstrijskih sindikatov. Kako upravičena je ta zahteva in kako potrebno je, da jo delodajalci upoštevajo, pa je pokazala skupščina koroške delavske zbornice v petek prejšnjega tedna, kjer je bilo ugotovljeno, da ima na Koroškem od 109 anketiranih podjetij komaj 14 obratov uveljavljeno neke vrste partnerstvo z delojemalci. To partnerstvo obstoji v obliki možnosti, da delavci oz. njihovi obratni sveti lahko predlagajo izboljšave za obratovanje podjetij; toda tudi v teh podjetjih je bilo s strani delodajalcev od 106 predlogov doslej upoštevanih le 70.

Ko je v petek prejšnjega tedna kancler Kreisky bral program prve socialistične vlade, ki se lahko opira na večino v avstrijskem parlamentu, je bilo mogoče iz nje izluščiti, da hoče vlada to partnerstvo posebej pospešiti. To, kar se je na področju mezd in cen izkazalo na državni ravni kot dobro, je treba uveljaviti tudi po podjetjih. Vlada in njeni organi, zlasti pa njen proračun so v moderni industrijski družbi lahko le regulator in stimulator gospodarskega razvoja in meha-

nizem za njegovo prilagoditev mednarodnemu gospodarskemu razvoju. Pred vlado se postavlja vrsta najmanj enako perečih problemov, kot so problemi na področju mezd in cen. Da jih le nekaj navedemo: naloge na področju infrastrukture, vlaganje oz. razdelitev donosa davkov za enakomerno rast gospodarske dejavnosti, pospeševanje razvoja gospodarskega sodelovanja z drugimi deželami, od česar končno zavisi možnost za polno zaposlenost in ustvarjalnost prebivalstva ter za ustrezno odmerjen zaslužek za delo.

Tukaj čaka socialistično vlado veliko dela. Prejšnje vlade so namreč po krivdi ÖVP na tem področju veliko zanemarile in zagrešile, ker so celotno gospodarstvo manipulirale le po tom privilegijev za določene kroge. Da bo vlada lahko kos nalogam, ki se kopičijo pred njo, ji ne kaže drugega kot to, da se končno oprime najbolj nevarljivega stikališča med temi nalogami — to je ureditve cen. Zahteve po zvišanju cen, ki jih postavljajo sedaj gospodarska podjetja, so nedvomno pretirane. Vendar je kancler Kreisky mnenja, da ni primarnega značaja dirigistično uravnavanje cen, marveč da je podražitve in inflacionistične tendence mogoče držati v znosnih mejah le po poti polne zaposlenosti prebivalstva ter odpiranja skritih rezerv za povečanje produktivnosti in za boljšo udeležbo delojemalcev na ustvarjenih vrednotah. Tu pa je razširitev socialnega partnerstva na podjetja odločilnega pomena. Kajti v industrijski družbi razlike med delodajalci in delojemalci čedalje bolj zagrinja resnica: vsak gospodarski napredek je produkt vseh, ki sodelujejo v proizvodnji; od vsakega člana v verigi sodelavcev je odvisno, kako dobro bo vsem. (bl)

Jubilej Škofje Loke

Leta 1973 bo Škofja Loka obhajala izreden jubilej — tisočletnico. Na ta dogodek se pripravljajo že sedaj.

Kulturno-znanstvena komisija, ki ji predseduje škofjelovski rojak Boris Zihel, bo za to priložnost izdala obširno „Zgodovino loškega gospostva od 973 do 1803“, ki jo bo napisal dr. Pavle Blaznik, znanstveni sodelavec Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Nadalje bo izšla antologija pisateljev z loškega ozemlja — iz Selške in Poljske doline ter s Sorškega polja. Ravnatelj loškega muzeja Andrej Pavlovac pripravlja gradivo za posebno edicijo o umetnostnozgodovinskih spomenikih iz teh krajev, medtem ko vodja škofjelške knjižnice Janko Krek dramatiizira za jubilejne kulturne prireditve odlomke iz leposlovnih del domačih avtorjev, ki so opisovali tamkajšnje prebivalstvo.

Termoelektrarna Šoštanj

BO DAJALA DOVOLJ ELEKTRIČNE ENERGIJE

Letošnja dolgotrajna suša daljnje proizvodne zmogljivosti, med katerimi nedvomno tudi tiste, ki so odgovorni za oskrbo z električno energijo. Zaradi pomanjkanja vode je proizvodnja električne energije močno nazadovala in bodo letos — kakor je ravno te dni poročal tisk — celo države kot Avstrija, ki je vedno izvažala električno energijo, tokrat navezane na uvoz iz drugih držav.

Pomanjkanje električne energije občutijo zlasti v Sloveniji, kjer so v raznih industrijskih obratih morali delo omejiti ali sploh ustaviti. Gotovo so neposredni vzrok letošnje neugodne razmere; poleg tega pa ima Slovenija sploh še premalo elektrarn, da bi lahko krila čedalje večje potrebe po električni energiji. Zato trenutno gradi na-

več bati omejevanj porabe električne energije.

Pri gradnji TE Šoštanj 3 gre za obsežno in izredno zahtevno delo. O tem zgovorno priča že samo podatek, da je v kotlu nove elektrarne vgrajenih 300.000 metrov cevi, v kondenzatorju pa 120 ton medenastih cevi. Nekaj časa obratujejo tudi že nove naprave za transport premoga od rudniškega jaska Preloge do Šoštanja, kjer je žičnica za transport premoga zamenjal tekoči trak; urejena pa sta tudi odvoz pepela in priprava vode.

Nova termoelektrarna Šoštanj bo — seveda če ne bo kakih nepredvidenih težav — začela obratovati že ob koncu tega leta.

POŠIROKEM SVETU

BEOGRAD. — Predsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije Džemal Bijedić je pred dnevi sprejel avstrijskega veleposlanika v Beogradu Walterja Peinsippa, ki mu je ob tej priložnosti izročil povabilo zveznega kanclerja dr. Bruna Kreiskega za obisk v Avstriji. Predsednik Bijedić je povabilo sprejel, točen čas obiska pa bo urejen po diplomatski poti.

MOSKVA. — Na Rdečem trgu v Moskvi je bila v nedeljo tradicionalna parada ob obletnici oktobrske revolucije. Potekala je v znamenju močne vojaške tehnike, pa tudi v duhu miroljubnih izjav obrambnega ministra maršala Grečka. Na častni tribuni so parado spremljali Brežnjev, Podgorni, Kosigin in drugi politični in vojaški voditelji. Maršal Grečko je v svojem govoru poudaril, da nenehno raste gospodarska in obrambna moč Sovjetske zveze. O mednarodnem položaju pa je menil, da je sedaj postala mnogo realnejša perspektiva krepitve evropske varnosti.

WASHINGTON. — Kljub številnim protestom je Amerika na otoku Amchitki izvedla podzemeljsko atomsko eksplozijo, ki je povzročila najhujši potres, kar jih je doslej sprožil človek: eksplozijo so namreč takoj čutili celo v mestu Amchorageu na Aljaski, čeprav je od Amchitke oddaljeno 2250 kilometrov. Bomba, ki je eksplodirala, je imela moč petih megaton in je bila 250-krat močnejša kot tista, ki so jo leta 1945 vrgli na Hirošimo. Proti novemu atomskemu poskusu so priredili protestne demonstracije tako v Ameriki kakor tudi drugod po svetu, japonska vlada pa si je pridržala pravico, da zahteva od Amerike poravnavo morebitne škode, ki bi nastala kot posledica tega jedrskega poskusa.

PARIZ. — Število brezposelnih v Franciji se je v zadnjih dveh letih povečalo za 50 odstotkov in znaša zdaj okroglo 600 tisoč oseb. Uradna statistika izkazuje sicer le 400.000 brezposelnih vendar je treba upoštevati tudi več kot 200.000 mladincev, ki po končanem šolanju niso dobili zaposlitve. S tem je število brezposelnih v Franciji zdaj največje po drugi svetovni vojni.

BRUSELJ. — Ministrski svet Evropske gospodarske skupnosti je odobril mandat za pogajanja s članicami EFTA, ki niso pripravljene vključiti se v EGS, marveč stremijo le za posebnim aranžmajem v obliki sporazuma o svobodni trgovini; te države so Avstrija, Finska, Island, Portugalska, Švedska in Švica. Hkrati je ministrski svet EGS sprejel tudi smernice za pogajanja z Avstrijo o interimski rešitvi, ki predvideva znižanje carin pri industrijskih in obrtnih izdelkih za 30 odstotkov. S tem se je vprašanje odnosa med Avstrijo in EGS spet premaknilo za majhen korak naprej, vendar splošno prevladuje mnenje, da bodo pogajanja dolgotrajna in je treba računati še z mnogimi ovirami, preden bo dosežen sporazum, ki bi bil sprejemljiv za obe strani.

BEOGRAD. — V ponedeljek zvečer se je jugoslovanski predsednik Tito vrnil s svojega napornega, hkrati pa izredno uspešnega potovanja po Ameriki, Kanadi in Angliji. Ob prihodu v Beograd je predsednik Tito izjavil, da so bili njegovi razgovori v teh državah zelo koristni in vsebinski ter da je bila jugoslovanska delegacija povsod zelo prisrčno in toplo sprejeta. Namen tega obiska je bil predvsem ta, da ameriško in kanadsko vlado opozori na pomen politike neuvrčenosti, na vprašanje in težave držav v razvoju ter na vprašanje vedno večjega razpona med razvitimi in nerazvitimi državami. Lahko rečem, je izjavil predsednik Tito, da so naši sogovorniki temu vprašanju posvetili precejšnjo pozornost.

TRST. — Slovenski deželni svetovalec dr. Drago Štoka se je pri predsedniku deželnega odbora Berzantiju zavzel za to, da bi v okviru osnovanja deželnih oddaj italijanske RTV uvedli za deželo Furlanijo-Julijsko krajino tudi slovenske televizijske oddaje, kakor ima tržaški radio že vsa leta tudi oddaje v slovenščini. Pri tem se je dr. Štoka med drugim skliceval na podobno ureditev na Južnem Tirolskem, kjer so pred časom uvedli tudi nemške televizijske oddaje.

NEW YORK. — Predsednica indijske vlade Indira Gandhi je pred odhodom v Pariz izjavila v New Yorku, da njena dežela ne želi vojne na meji s Pakistanom, hkrati pa je dodala, da nikomur ne bodo dovolili, da bi ogrožal svobodo Indije. Medtem se je glede indijsko-pakistanskega spora izjasnila tudi Kitajska, ki je pozvala obe državi, naj umakneta oborožene sile z meje, češ, spori se morajo reševati s pogovori in brez uporabe sile. Hkrati je Kitajska zagotovila Pakistanu, da bo v primeru „zunanje agresije“ odločno pomagala pakistanski vladi in ljudstvu.

Kdaj tudi iz Koroške?

Pod naslovom „Positivno iz Italije“ je glasilo koroške SPÖ Kärntner Tageszeitung pred dnevi objavilo dopis nekega F. B. iz Beljaka. Ker se nam zdi ta dopis zelo zanimiv in predvsem značilen za primerjavo z razmerami pri nas na Koroškem, ga v celoti ponatiskujemo kar v izvirnem tekstu; takole se glasi:

Es ist schön, wenn endlich einmal Gelegenheit besteht, etwas Positives aus Italien zu berichten, etwas, das beweist, daß die Italiener doch auf dem Wege zu einem vereinten Europa sind, in dem vor allem auf ein gewisses gegenseitiges Vertrauen ankommt. Als kürzlich Österreicher mit ihrem PKW neben Karabinieri in Südtirol hielten und in einem schlechten Italienisch eine Auskunft erbateten, waren sie nicht schlecht erstaunt, als sie in reinem Deutsch aufgefordert wurden: „Sie können ohne weiteres deutsch reden, die italienische Gendarmerie in Südtirol spricht auch deutsch.“ Über Anfrage wurde dann bereitwillig erklärt, daß für die wehrpflichtige Jugend deutscher Muttersprache in Südtirol seit einiger Zeit die Möglichkeit besteht, entweder zum regulären Militär einzurücken oder eine dreimonatige Sonderausbildung durchzumachen, um hernach die restliche Wehrpflicht als deutschsprachiger Polizist in Südtirol abzuleisten. Wer dann Lust hat, kann sich weitere eineinhalb Jahre als Polizist verpflichten, aber auch für ständig bei der italienischen Gendarmerie in Südtirol bleiben.

Toliko omenjeni dopis.

Mislimo, da je na mestu vprašanje: Kdaj tudi iz Koroške? Kdaj bo tudi iz Koroške mogoče poročati, da je na poti do združene Evrope?

● Dokler se carinik na avstrijsko-jugoslovanski meji ponaša z znanjem vseh mogočih jezikov in bi se verjetno naučil celo kitajščine, noče pa razumeti slovenskega jezika, torej jezika tukajšnjega avtohtonega prebivalstva in hkrati jezika naroda v sosednji deželi, tako dolgo o „evropski zrelosti“ na Koroškem ni mogoče govoriti.

● Dokler se v poštenem avtobusu, ki vozi med kraji s pretežno slovenskim prebivalstvom, šofer noče upoštevati slovenščine, čeprav je le-ta z državno pogodbo priznana kot enakopraven uradni jezik, tako dolgo smo na Koroškem še zelo daleč od tistega „medsebojnega zaupanja“, ki je potrebno za mirno in prijeteljsko sožitje dveh narodov.

Ali ne bi bilo bolj pošteno, če bi tisti, ki očitajo Italiji, da ne spoštuje obveznosti, ki jih ima do svoje nemške govoreče manjšine, najprej počistili pred lastnim pragom? Tudi Avstrija ima v svojih mejah drugojezične manjšine; tudi Avstrija je namreč tem manjšinam prevzela določene obveznosti, ki jih doslej še nikakor ni izpolnila. Izkušnje iz Južne Tirolske, opisane v zgornjem dopisu, bi nedvomno lahko služile kot zgled tudi v Avstriji in na Koroškem.

Vsekakor bi bilo to boljše kot pa dvočlana praksa in politika dvojnih meril, ki se je še vedno tako radi poslužujejo pri sleherni primerjavi problematike južnih Tirolcev in koroških Slovencev!

Komorni moški zbor iz Celja

gostoval na Bistrici v Rožu in v Škocijanu

Kulturni stiki med matičnim narodom in Slovenci v zamejstvu so predvsem za manjšino življenjsko potrebni. To ni novo spoznanje, marveč potreba, ki postaja čedalje bolj živa. Zato je tudi razumljivo, da sta na tem področju našli skupno pot obe kulturni organizaciji koroških Slovencev — Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza, z namenom, da se v skupnih kulturnih akcijah doseže več in ker je to prava pot za oblikovanje enotnega slovenskega kulturnega prostora. To so potrdile vse dosedanje skupne akcije, ki sta jih izvedli obe osrednji prosvetni organizaciji ob gostovanjih kulturnih skupin in ustanov iz Slovenije na Koroškem, kajti uspehi ob takih kulturnih manifestacijah so vedno bili v vsestransko zadovoljstvo.

Tako je bilo tudi ob gostovanju Komornega moškega zbora iz Celja minulo soboto in nedeljo, ko sta SPZ in KKZ organizirali koncerte na Bistrici v Rožu in v Škocijanu. Gostovanje Komornega moškega zbora iz Celja, ki je nastopil pod vodstvom prof. Ego Kuneja, pa je bilo za ljubitelje slovenske pesmi še posebej lepo doživetje, saj so spoznali enega najboljših interpretov zborovske glasbe v Sloveniji, ki je s svojimi nastopi doma in v tujini dosegel visoka odlikovanja in priznanja ter je tudi eden izmed redkih nosilcev Gallusove plakete, najvišjega odlikovanja za amaterske zборе v Sloveniji. Zato amaterske zборе v Sloveniji. Zato o kvaliteti gostujočega zbora ni potreba posebej govoriti, o le-tej govorijo pravkar nakazana dejstva in zlasti veliko navdušenje obiskovalcev obeh koncertov.

V imenu gostov je na koncertih spregovoril predsednik zbora prof. Gustav Grobelnik, ki je med drugim dejal, da celjski pevci, združeni v Komornem moškem zboru, ne prihajajo kot propagandisti, pač po dolgi 14 letih, ko so bili prvič naši gostje, spet na obisk kot brat k bratu, kot prijatelj k prijatelju. Predstavniki obeh organizacij — gostiteljic je izročil spominsko darilo kot izraz prijateljstva in spoštovanja, v svojih izvajanjih pa še poudaril, da zato tudi spored pesmi niso izbrali iz repertoarja, s katerim nastopajo doma in na tujem, kadar se želijo pomeriti z drugimi pevci in kadar želijo pokazati le svoje pevske zmogljivosti, pač pa so prišli z našo umetno in domačo slovensko pesmijo, vsakega Slovence razumljivo, ki ne potrebuje razlage, da bodo peli o veselju, ljubezni, bridkosti in skušali s pesmijo povedati, da čutijo in mislijo enako kot mi.

S takim sporedom so gostje iz Celja povsem ugodili našim poslu-

tako zadovoljnih obiskovalcev pevske prireditve, kot prav po nastopu Komornega moškega zbora iz Celja na Bistrici v Rožu in Škocijanu. Zadovoljstvo nad toplim sprejemom pa so pokazali tudi gostje iz Celja, saj so trdili, da tako hvaležni publiki ni bilo težko peli.

Tako bo obisk iz Celja ostal vsem v lepem in nepozabnem spominu. To so poudarili tudi predstavniki obeh kulturnih organizacij v svojih pozdravnih oziroma zahvalnih besedah. Naj bo še povedano, da sta se koncerta na Bistrici udeležila tudi bistriški župan Baurecht in bilčovski župan deželni poslanec Ogris.

Med svojim bivanjem na Koroškem so celjski pevci izkoristili prekrasno vreme in napravili izlet v zgornji Rož in k Osojskemu jezeru.

Komornemu moškemu zboru v Celju se za edinstveni kulturni užitek iskreno zahvaljujemo, prirediteljem pa za odlično organizacijo gostovanja. Pri tem mislimo tudi na nesebično pomoč prosvetašev obeh krajevnih prosvetnih društev.

MED NOVIMI KNJIGAMI

KOLENDAR ZA SLOVENCE PO SVETU

Slovenska izseljenska matica v Ljubljani poleg drugih publikacij zdaj že devetnajst let izdaja tudi svoj koledar. Doslej se je imenoval „Slovenski izseljenski koledar“, letos pa je bila v naslovu opuščena označba „izseljenski“, ker je hotela dati založba poudarek temu, da je koledar namenjen širšemu krogu — skratka Slovincem po svetu, kakor je rečeno v njegovem podnaslovu.

Ampak ne samo po naslovu, marveč predvsem po vsebini je to res koledar za vse Slovence, prirejen tako, da po eni strani Slovincem, ki živijo izven ožje domovine širom po svetu, predstavi staro domovino, po drugi strani pa Slovence doma v Sloveniji seznanja z življenjem rojakov v drugih državah in na drugih celinah.

Koledar je tudi tokrat zajetna knjiga, ki obsega skoraj 300 strani; tiskan je na lepem papirju ter opremljen s številnimi ilustracijami, med katerimi je 13 celostranskih barvnih in več kot sto črno-belih. Prava paša za oči so barvni posnetki slovenskih narodnih običajev, naslovno stran koledarja — prav tako v barvah — pa krasi slikovita podoba Kanala ob Soči.

O vsebini v tem kratkem zapisu ni mogoče govoriti v podrobnostih, zato naj le splošno povem, da bi koledar vsebinsko lahko delili na dva dela. V prvem delu je prikazana Slovenija z vsem svojim pestrim in bogatim življenjem in delovanjem tako na družbenem kot na kulturnem in gospodarskem področju; govora pa je tudi o njeni skrbi kot matični domovini za ro-

jake, ki živijo v zamejstvu, za Slovence, ki so začasno zaposleni v tujini, in za vse tiste slovenske ljudi, ki so kot izseljenci razkropljeni po vsem svetu. Obratno pa bi drugi del koledarja lahko imenovali tribuno Slovencev, ki živijo izven svoje ožje domovine; tukaj spoznamo predvsem bogato kulturno delovanje med rojaki v posameznih ameriških državah, kjer je mnogo slovenskih ljudi že pred mnogimi desetletji našlo novo domovino, pa so tudi še v drugi ali celo tretji generaciji ostali zvesti svojemu jeziku in slovenski kulturi. O tem pestrem in bogatem kulturno-prosvetnem izživljanju slovenskih izseljencev v Ameriki in drugod po svetu pa obširno govori tudi poročilo predsednika Slovenske matice, katera je letos obhajala dvajsetletnico plodnega delovanja v službi povezovanja Slovencev po svetu z domovino Slovenijo.

Naj bo le mimogrede omenjeno, da smo v koledarju Slovenske izseljenske matice tudi tokrat zastopani koroški Slovenci enkrat s člankom dr. Boga Grafenauerja o ustoličenju koroških vojvod, potem pa s prispevki dveh naših pesnikov — Frana Ellerja in Andreja Kokota.

„Slovenski koledar“ za leto 1972 je uredil poseben odbor, katerega glavni urednik je Drago Seliger, odgovorna urednica pa Mila Šenk. Cena koledarja je 3 ameriške dolarje (oziroma enaka vrednost v drugih valutah).

Tako po obliki kot še posebej po vsebini bo „Slovenski koledar“ res dragocen vsakomur, ki ga zanima usoda slovenskih ljudi po svetu. Naročite ga lahko tudi v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

Pesem ne pozna meja

Ob gostovanju Komornega moškega zbora iz Celja je na koroške rojake tudi celjska občinska skupščina naslovila poseben pozdrav, ki se glasi:

V goste ste ljubeznivo poklicali naš Komorni moški zbor.

Pri tem čutimo, da mu niste odprli vrat Vaše gostoljubne domačije le zato, da bi slišali njegovo petje, Vi, dragi rojaki, ki požete najlepše in širšim slovenskim ljudskim množicam najbolj priljubljene pesmi. Čutimo marveč, da želite naš zbor pozdraviti kot člena Vašega lastnega narodnega kulturnega življenja, kot sotorca velike slovenske narodne in kulturne enotnosti to in onstran Karavank.

Drugačna državljanska izkaznica celjskih pevcev — Vaših nocojsnjih gostov, Vas ne moti, saj prihajajo s pesmijo, pesem pa ne pozna državnih meja, ampak povezuje in združuje ljudstvo različnih jezikov, „ver in postav“ v eno harmonično družino.

Ob teh čustvih, ki jih izraža Skupščina občine Celje v imenu svojih občanov, upamo, dragi rojaki, da bo Komorni zbor iz Celja dostojen tolmač naših bratskih odnosov, hkrati pa naših najboljših želja k nadaljnjemu napredku Vašega lepega kraja.

Izšlo že sto knjig

zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev

Državna založba Slovenije je prejšnji teden proslavila izreden jubilej: izšla je namreč že stota knjiga v reprezentativni zbirki zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev. V ta namen je priredila založba posebno tiskovno konferen-

co, na kateri je bil slovenski tisk seznanjen s podrobnostmi tega važnega izdajateljskega podviga vodilne slovenske založbe.

Svojo obsežno zbirko „Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev“ je Državna založba Slovenije začela izdajati pred 25 leti. Za kako pomembno znanstveno literarno dejanje pri tem gre, dovolj zgovorno kaže podatek, da bi samo z opombami in s komentarji iz dosedanjih sto knjig lahko napolnili 20 knjig po 400 strani. Glavni urednik zbirke prof. dr. Anton Ocvirk je na tiskovni konferenci nadalje povedal, da je prišlo v izbor 19 avtorjev: zbirko so začeli s Kosovelom, jubilejna stota knjiga pa je deseti zvezek Cankarjevega zbranega dela, ki bo v celoti obsegalo 30 knjig. Vseh dosedanjih sto knjig obsega skupaj 43.500 strani, od tega približno petino opomb; od prvotno zasnovane zbirke pa je doslej izšlo približno dve tretjini del.

Vsekakor je že zdaj gotovo, da gre pri tej zbirki za doslej največje dejanje sodobnega slovenskega humanističnega znanstvenega duha. Dela slovenskih klasikov so v tej zbirki doživela kolikor se da natančno in objektivno znanstveno predstavitev, tako da bo vsak, ki bo v bodoče proučeval ta dela, imel na razpolago preverjeno prvoten tekst, njegovo genezo, kolikor je mogoče razbrati iz pisanih virov, in njegov odmev v njih.

ko je prišla ponj patrolja najbližje enote odreda. Vodja patrolje, golobrad mladenič, ga je začel zasliševati, kot bi prijel belogardišnega vohuna. Nekaj časa mu je odgovarjal, potem pa je vzrotil:

„Pojdite k hudiču! Povedal sem, kdo sem in kako je in niti besede več ne povem. Povprašajte v divizijskem štabu, pa vam bo komandant Lazar povedal vse, kar želite.“

Tedaj je bilo dosti tudi terencu.

„Ne norite... Saj vidite, da mora fant takoj v bolnišnico.“

Patrolja je odšla in ga pustila v hiši.

10

V svitu dneva so iz mesta krenile tri bojne kolone z baterijo topov in minometov. Nemci, Mongoli in domobranci... Napotili so se proti vsem na obronkih hribovja, kjer so izvidniki prejšnji dan zdaleč zaznali sovražnika in kjer se je moral prejšnji bojni odred umakniti.

Obveščevalna služba je odpovedala. Redki zaupniki domobrancev so se ob prihodu divizije poskrili, brez parti-zanskega dovoljenja pa je bilo civilnemu prebivalstvu prepovedano hoditi v mesto.

Poročnik Valjahun je bil razočaran. Tisti trije, ki jih je bil Duh poslal na poizvedovanje, preoblečene v civilne obleke, se niso vrnili. Prepričan je bil, da so se poskrili doma in da jih do konca vojne ne bo več na spregled. Ko je po neprespani noči taval po dvorišču kasarne, kjer so se razporejale enote za napad, je srečal poročnika Veldmanna. V senci zidovja so mu podoficirji urejali bojne skupine, delili municijo za mitraljeze, puške in tromblonke. Pred vsako desetino so prinesli zaboj ročnih granat, ki so si jih vojaki zatikali za pas, kolikor je kdo hotel.

čevje se je iskrilo sinje nebo, trava je mehko zelenela. To je življenje! Zdaj pa čimprej k ljudem!

Na robu gozda je naletel na dva drvarja. Gledala sta ga kot prikazen. Prosil ju je, naj mu dasta piti in, če imata, kakšno cigareto. Hlastno je pil črno kavo, ki sta mu jo ponudila in potem prižgal. V glavi se mu je zavrtele. Ni se maral muditi, še zmeraj je smrdelo po sovražniku. Od možakarjev je izvedel, da se divizija že dva dni tolče z Nemci. Torej je bil toliko časa v jami... Dala sta mu stare hlače. Potem se je počutil mnogo bolje.

Začudeno sta gledala za njim. „Ljudje so od hudiča,“ je dejal stari drvar, „kaj vse si upajo!“

Hodil je še nekaj časa, ko je med zelenjem zavohal dim. „Aha, oglarji.“

Tudi ti so ga sprejeli, ko da je padel z neba. Povedal jim je, kako je z njim, in dali so mu jesti in piti. Prinesli so mu nekaj cunj, da si je vanje zavil noge. Eden mu je hotel odstopiti celo čevlje, ki pa jih je odklonil, saj jih na tako otekle in razbolele noge ne bi mogel obuati.

Zdaj je hodil laže. Čez kakšno uro je spet naletel na ljudi. Med njimi je bil tudi terenec, ki ga je brž odpeljal domov. Ko so ga zagledala dekleta, so se v strahu razbežale. „Zares moram biti čuden, ko se me tako boje,“ si je dejal. Seveda — skoraj nag, ožgan, krvav, s posneto kožo na obrazu in z velikimi vročimi očmi je zares vzbujal grozo... Toda kmalu so premagale upor proti živemu mrtvecu. Umile so ga, obvezale in oblekle. Zahvaljeval se je z očmi in besedami. Pravzaprav še ni dojel svojega drugega rojstva. Vse, kar se je z njim dogajalo, se mu je zdelo prečudno, neresnično. Tu in tam se mu je zazdelo, da leži v jami, da se mu blede, da samo sanja in da bo umrl.

Potem so ga spravili spat. Med spanjem je večkrat nerazumljivo govoril. Zbudil pa se je že naslednji dan,

STONE SVETINA

96

UKANA

DRUGA KNJIGA

Potuhnil se je med skale v bližini stopnic in prislunil, če so Nemci še v zasedi. Ničesar ni bilo slišati razen življenja ptic. Zato se je opogumil in krenil po stopnicah. Tu in tam je obstal in poslušal.

Nič. Molč gozda in šelestenje drevja v vetru... Gozd, ki ga je tako zelo ljubil, in življenje — vse je bilo tako blizu, da ni več vzdržal. Z naglimi skoki se je pognal prek zadnjih stopnic. Bil je zunaj.

Petdeset metrov nad njim, na vrhu skalovja, so sedeli trije Nemci in buljili v sonce. Za vhod v jamo se niso zme-nili. Ko so iznenada zagledali golega in osmojenega človeka, so bili tako presenečeni, da jim je kar sapo zaprla. Šele ko je prikazen skočila v gozd, so zavpili: „Halt! Halt! Halt!“ in začeli na slepo streljati za človekom, ki je bil zanje bolj privid kot človek.

Krogle so žvižgale visoko nad Rudijevo glavo. Vedel je, da niso nevarne, pa je kljub temu bežal, kot se spodobi golemu. Bežal je po najbolj gostem grmovju, ki mu je na ožgano in golo telo risalo nove rane. Gola in razbolela stopala mu je rezalo kamenje, v členke se je zabadalo trnje.

Pribežal je v visok borov gozd. Nemci ga niso zasledovali. Zdaj si je lahko malo oddahnil. Skozi borovo igli-

Umrl je Janez Einspieler

Bilčovs. — Grenka skrb in žalost je pred dobrima dvema mesecema ob jela razsežno, na lepi razgledni točki nad Rožem ležečo Sramsčnikovo kmetijo. Gospodarja tega daleč znanega trdnega doma, Janeza Einspielera, je zadela možganska kap. Takoj je bil po zdravniškem navodilu prepeljan v celovško bolnico. Tam se je po prvih tednih zdravljenja pokazalo nekako zboljšanje bolnikovega stanja in bilo je upanje, da bo Janez Einspieler kmalu okreval, zlasti ker je bil še razmeroma mlad (v 57. letu) in čvrsta močna oseba. V tem upanju se je vrnil domov, kjer pa se bolezen ni izboljšala, marveč se je ponovno moral vrniti v bolnico. Pa tudi tam ni bilo mogoče zaustaviti napredovanja bolezni in tako se je zopet vrnil domov in 5. novembra ga je smrt rešila hudih bolečin.

Rajni Sramsčnik je bil znana osebnost ne samo v naši občini, temveč daleč preko Roža, Gur, občin ob Vrbskem jezeru in tudi v sosednji Sloveniji. Njegova življenjska pot ni bila postлана samo z rožami. Leta 1914 je bil njegov oče vpoklican in poslan na fronto v tedanjo avstrijsko kronovino Galicijo, kjer je tudi padel. Zapustil je vdovo z enim sinom, Janez Einspieler pa svojega očeta ni nikoli videl in poznal, ker se je rodil šele tretji mesec po odhodu očeta v vojsko.

Mati vdova je prevzela kmetijo, ki jo je zelo dobro vodila, z zgledno vzgojo pa skrbela za svoja dva sinova. Poslala ju je v šolo v Ljubljano, kjer je starejši zbolel in umrl. Vso skrb je mati posvetila sedaj edinemu sinu Janezu in skrbela, da je postal res narodno zaveden in razgledan napreden gospodar. Po doseganju polnoletnosti mu je izročila v last kmetijo, kjer je v najboljšem soglasju z materjo gospodaril. Leta 1938 se je oženil z gospodično Lenko Partl, po domače Miklavčevu v Kajzazah.

V najboljši zakonski sreči je potekalo življenje pri Sramsčniku. Pa so prišla leta, ko je nacistična Nemčija zasedla Avstrijo (1938). Zavedne Slovence, posebno lastnike lepih kmetij, so leta 1942 razlastili, z različnimi izmišljenimi „argumenti“ so pri lepem dnevu oropali prave lastnike hiš, gospodarje z družinami vred pa poglani v izgnanstvo in taborišča. Zahotelo se jim je tudi lepe Sramsčnikove domačije in tako je moral Janez Einspieler s svojo družino kot brezpravna raja v tujino (1942).

Leta so minula (39 mesecev), tisočletni rajh je propadel in vračali so se izseljeni koroški Slovenci, tako tudi Sramsčnikovi na svoje domove. Z vneto mladega gospodarja je bilo obnovljeno gospodarstvo. Čez nekaj

let je bil Janez Einspieler kljub nasprotovanju nekaterih izvoljen za župana takratne občine Zgornja Vesca. Kot župan si je pridobil zaupanje občanov, ki so mu pri naslednjih volitvah zopet zaupali to najvišjo funkcijo v občini, dokler se ni občina Zgornja Vesca spojila z občino Bilčovs. Pa tudi v bilčovskem občinskem svetu je delal kot občinski odbornik in se zanimal za vse panoge občinskega gospodarstva. Bil je dalj časa zastopnik krajevnega kmečkega odbora, član tukajšnje požarne brambbe ter odbornik Hranilnice in posojilnice v Bilčovsu; pa tudi za prosvetno društvo je imel vedno odprto srce in ni nikdar odrekel, če je bilo treba kaj žrtvovati. Naše knjige in časopisi so bili njegovo stalno branje in tudi kot kristjan se nikdar ni sramoval javno priznati svojega prepričanja.

Tak je bil Janez Einspieler, p. d. Sramsčnik. Vsi, ki so ga poznali, žalujejo za njim. Njegovo življenjsko vodilo je bilo: značajnost, zvestoba, pravičnost in pomoč zapostavljenim in zatiranim. Kako je bil spoštovan in priljubljen, je pokazal njegov pogreb. Nad tisoč pogrebcev ga je spremljalo na njegovi zadnji poti. Domači župnik Leopold Kassl je ob asistenci župnika Vošnjaka iz Št. Janža v Rožu opravil pogrebne ob-

rede in v vznešenih besedah orisal značaj rajnega kot vernega človeka. V slovo in zahvalo je v svojem kakor tudi v imenu občine Bilčovs ob odprtem grobu v lepih besedah spregovoril župan Hanzi Ogris. Za Zvezlo slovenskih izseljencev (ki bo na mesto venca na grob prispevala ustrezen znesek za slovenski dijaški dom v Celovcu) se je od rajnega Sramsčnika poslovil predsednik Lovro Kramer, moški zbor društva „Bilka“ pa mu je v slovo na domu in ob odprtem grobu zapel žalostinke in tudi tisto pesem, ki si jo je že v izseljeništvu izbral za primer svoje smrti: „Tiha luna jasno sije, duh moj misli na svoj dom, srce zanja strastno bije, Bog ve, kdaj ga videl bom.“ To željo so mu naši pevci izpolnili. Poseben izraz spoštovanja pa je bila pesem žalostinka komornega moškega zbora iz Celja, kateri mu je na domu žalosti tako dovršeno zapel.

Zahvala vsem, ki so sodelovali, da je bil rajnega pogreb tako veličasten. Družini in vsem sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Tako je Janez Einspieler mnogo prezgodaj končal tek svojega življenja, vendar nam je zapustil zgled kremenitega značaja in prave narodne zvestobe. Naj mu bo ljubljena domača zemlja lahka. Slava njegovemu spominu!

JANKU OITZLU V SLOVO

Prejšnji teden smo pospremili Janko Oitzla iz Polane pri Bistrici v Rožu k zadnjemu počitku na sveško pokopališče. Ob odprtem grobu sta domači župnik Martin Škorjanc in zastopnik Slovenskega prosvetnega društva „Kočna“ v Svečah profesor Valentin Inzko orisala pokojnikovo življenjsko pot in poudarila zlasti njegovo dolgoletno požrtvovalno delovanje v korist naše narodnostne skupnosti. Ogromna udeležba žalnih gostov na njegovem pogrebu pa je bila najlepši dokaz, kako je bil rajni Oitzl znan, spoštovan in priljubljen.

Pokojni je dočkal visoko starost, saj je pred tremi meseci praznoval 95. rojstni dan (o tem je meseca avgusta letos poročal tudi naš list). Njegovo življenje je bilo trdo neizprosno življenje koroškega trpina. Rodil se je pri Št. Lenartu pri Sedmih studencih, kjer je že v zgodnji mladosti izgubil starše. Po izučitvi mizarkega poklica v Beljaku je prepoval Koroško, Štajersko in Tirolsko, da bi se poklicno izpopol-

nil. Ko je odslužil vojaški rok, je postal orožnik; služboval je v Borovljah, v Celovcu in na Bistrici v Rožu, kjer so ga leta 1918 prevzele jugoslovanske oblasti. Po plebsci-

tu pa je bil kot zaveden Slovenec vržen iz službe brez pokojnine in vsake podpore, poleg tega mu je bilo odvzeto tudi avstrijsko državljanstvo. Vse prošnje, ki jih je delal, so bile odbite. Težko se je pre-

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku

V A B I L O
na

jubilejno prireditev

OB 40-LETNICI PEVSKEGA ZBORA

Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku v nedeljo 21. novembra 1971 ob 14,30 uri v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku.

Slavnost bo povezana s srečanjem pevskega zbora iz Podjune ter Mežiške doline.

Ljubitelji lepe slovenske pesmi prisrčno vabimo, da se prslave udeležijo v čimvečjem številu. S svojim obiskom boste pevcem našega društvenega zbora izkazali priznanje za njihovo požrtvovalno dejavnost v zboru, ki že štiri desetletja goji in širi slovensko pesem med našim ljudstvom.

Častno pokroviteljstvo jubilejne prireditve je prevzel župan mestne občine inž. Siegfried Kristan.

Po koncertu prosta zabava in ples.

O d b o r

Tiskovna konferenca

na delovnem uradu za Koroško

V petek prejšnjega tedna je priredil deželni delovni urad za Koroško tiskovno konferenco, na kateri je bilo govora o pionirskem dejanju, ki ga je izvedel delovni urad v Špitalu, kateri je začel podporo za brezposelne pošiljati po pošti.

Špitalski okraj je po površini večji

od dežele Predarlške, razčlenjen na več dolin in s kraji, oddaljenimi tudi do 80 kilometrov od svojega centra. V 22 lokalih, ki so bili raztreseni širom okraja, se je odvijala procedura tako imenovanega „štemplanja“ in izplačevanja podpore za brezposelne. Pri tem so morali nekateri delojemalci prehoditi tudi po več ur dolgo pot do teh lokalov in razmere so bile za obe strani več ali manj neznosne. Potem je delovni urad v Špitalu naredil poizkus: ukinil je „štemplanje“ in začel po pošti prenakazovati podporo za brezposelne.

Ta „eksperiment“ se je tako dobro obnesel, da je bilo s 1. novembrom letos po vsej Koroški — kot prvi zvezni deželi v Avstriji — ukinjeno „štemplanje“. Od novembra naprej se brezposelni samo še prijavijo pri svoji občini ali delovnem uradu, kjer uredijo potrebne formalnosti in že dobijo mesečno po pošti poslano podporo za brezposelne. Odjavijo pa se enostavno z dopisnicami, ki jih je v ta namen dal tiskati delovni urad. Namesto prejšnjega kontrolnega javljanja vabijo brezposelne sedaj samo še na informativne pogovore.

Zadnje čase se je naselilo na Koroškem okrog trideset novih industrijskih podjetij, ki so pripomogla do tega, da je bil letos dosežen absolutni rekord zaposlenosti, namreč 167.256 oseb, kar je za 8000 več kot lansko leto. Tudi število sezonsko brezposelnih delavcev (14.321) se je zmanjšalo napram lanskemu letu za 4500. Iz zadnjih podatkov je razvidno, da je bilo letos tozadevno dobro leto, kar bi bilo želeti tudi za prihodnost.

Rajni Oitzl je bil prava koroška korenina. Vsak prosti čas je posvetil narodnemu delu, bodisi kot prosvetla ali zadržnik. Posebno hvalježno se ga spominja domače prosvetno društvo v Svečah, katerega pevski zbor mu je zapel v slovo pod vodstvom prof. Antona Feiniga. Kljub visoki starosti je še z velikim zanimanjem bral naš list „Slovenski vestnik“, v katerega je tudi nad dve desetletji pridno dopisoval.

Janko Oitzla bomo ohranili v lepem spominu, žalujočim svojcem in sorodnikom pa izrekamo tudi tem potom globoko in iskreno sožalje.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UK

„Ali greste z nami, gospod poročnik?“ ga je smehtlajaje povabil Veldmann in si zategoval pašček od čelade, ki se mu je imenitno podala.

„To mi še na kraj pameti ne pride,“ je odgovoril Valjahun in si prižgal cigareto. „Ta izpad ne sodi v moje neposredno področje,“ se je naredil važnega. „Če ne bi zletela progla v zrak, bi bil že zdavnaj v Ljubljani.“

„Jaz pa v Dresdenu, kolega. To je nezaslišano: že drugi dan mi teče dopust, domov sem že brzojavil, vsi me čakajo, jaz pa izvršujem tu prav navadne frontne dolžnosti.“

„Tragično,“ je dejal Valjahun. „Imeli boste priložnost spoznati se s taktiko divizije in si pridobiti kakšno lahoriko, da bo dopust potem lepši.“

Veldmann je pihal v hlad pomladnega jutra cigaretni dim in skušal ustvarjati videz ravnodušnosti v vznemirljivo napetem ozračju vojašnice.

Mimo je prikoralaka enota Mongolov, vojakov 162. nemške divizije „Turkestanske“, ki so po ujetništvu na vzhodni fronti prestopili k Nemcem. Valjahunov pogled je polzel po njegovih obrazih — imeli so postrani zarezane oči in so spominjali na Hune. Mitriljezci in njihovi pomočniki so si opasali prek prsi — po kozaškem okusu — nize nabojev za strojnice. Tudi zdaj, ko so bili v nemški službi, Valjahunu niso bili posebno všeč. Sovražil je vse, kar je bilo sovjetskega in je — četudi samo zdaleč — dišalo po komunizmu. Nehote je pomislil: „Če bi se vojna sreča obrnila, bi te divjaške Stalinoeve horde preplavile Evropo in uničile zahodno civilizacijo.“

Veldmann je ujel Valjahunov zaničljiv pogled, in ko so bili že mimo, je dejal:

„So pač divjaki, navadni pastirji, v protipartizanski vojni pa kar uporabni. Roparji so že po naravi. Ti izpraz-

nijo vse. Z njimi romajo kokoši, ure... In gorje ženskam, če naletijo nanje! Niste bili še z njimi skupaj v akciji?“

„Ne. Nisem bil, pa mi tudi ni do tega. Na Aziato gledam s predsodki,“ je odvrnil.

Tedaj je prihajal komandant napada in poročnik Veldmann je ukazal, naj enota odkoraka za Mongoli.

Poslednja je bila enota domobrancev. Valjahun je pomahal Duhu in mu želel vso srečo. Na čelu ene čete je korakal tisti rdečelični oficir, zdaj seveda trezen. V obraz zabuhel, je krmežljivo in sovražno gledal naokrog kakor bik, ki ga ženejo v klavnico. Ko je zagledal Valjahunu, so se mu usta razlela v nasmeh. Bleknil je: „Z nami, gospod poročnik! Da boste videli, kakšni so primorski banditi!“

Valjahun se je užaljeno obrnil in odšel v kasarno, kjer je nameraval sestaviti poročilo in se še pogovoriti z nekaterimi ljudmi.

Vse tri kolone so se kmalu zapletle v boj z divizijo, katere obrambna linija se je raztezala po obronkih goljav in rahlo poraslih senožitih pred naselji. To je bilo za nemško poveljstvo, ki je pričakovalo napad šele na obrobju gozdov, prvo presenečenje. Goljave pod mitralježskim ognjem nevidnih strelcev so jemale enotam pogum. Zaman so poskušale prebiti obrambo.

Mongolov se je zdelo komandantu napada najmanj škoda, zato jih je usmeril na ključno obrambo brigade Janka Premra-Vojka. Tam sta neusmiljeno kosili dve težki strojnici iz cerkvenega zvonika, ki sta obvladali vso kotlino.

Poročnik Veldmann je opazoval napad z levega krila. Videl je, da so Mongoli prodrli za ceno hudih žrtv vse do cerkvenega zidu, kjer so jih odbili z ročnimi granatami. Tako se je njihov napad ustavil. Prednost, ki so jo priborili Mongoli, je Veldmann nameraval izrabiti zase. Že zjutraj so prešli mostič čez reko — zdaj je bil pod močnim strojničnim ognjem. Dobil je povelje, naj se vklini v brigadno

obrambo in prebije položaje, potem naj se s pomočjo domobrantskih vodnikov privleče v zaledje obeh brigad in napade od zad. To bi bil zavidljiv uspeh, za katerega bi mu morda podaljšali celo dopust in dali železni križec. Z vsem svojim odredom se je pritalil na grobljastem, z gostim grmovjem poraslem zemljišču in čakal na ugodno priložnost, ki je bila prav tako nevarna kakor vabljliva. V listnici je imel objavo za dopust in vozno karto. Če ne poizkusi, mu lahko osorni major vzame objavo. Če ne uspe, pa ga bo obdolžil, da je zakrivil neuspeh. Ko je tako tuhtal, se je ozrl po svojih. Ležali so po mrzlih tleh, z orožjem, namerjenim predse, in zadovoljni, da jim ni treba naprej. Streljanje se je oglašalo na več straneh, zato se je odločil, da ne bo rinil naprej brez potrebe, ker ne ve, s kakšnimi silami se bo srečal v globini obrambe brigad. Prav nič mu ni bilo do tega, da bi staknil kakšno kroglo.

Mokra zemlja ga je ohladila, a je potrpel. Čez nekaj dni bodo popravili progla in odpeljal se bo domov. Medtem pa se bo ozračje umirilo.

Med vojaki se je priplazil kurir komandanta napada in mu izročil pismo:

„Kaj čakate? Takoj poskusite vdor,“ je bilo napisano. Poročnik Veldmann je pomislil: „Povelje je povelje.“ Naravnal si je čelado, vtaknil v avtomat poln šaržer in dvignil roko. Poklical je vodje skupin in jim dal navodila. Z obronka so se spustili h kolenu reke, ki se je svetlikala v soncu. Od tod so krenili na porasel greben, ki se je steval proti boku brigadnih položajev. Sredi poti jih je presenetil močan strojnični ogenj in jih prikoval k tlom. Sprejeli so borbo. Veldmann je klečal za skalo, izdajal povelja in si mislil, da je bolje, če počakajo tu do noči, kot pa če bi vdrl v globino obrambe. Oziral se je na nasprotni greben, ki je bil šele v zgornjem delu zaseden s partizani, zelo skalo-lovit in neprehoden. Tja je poslal vod svojih ljudi. Preden

Kulturne nagrade dežele

Dne 19. novembra bo deželni glavar Sima v Domu glasbe prvič predal kulturno nagrado dežele Koroške in štiri pospeševalne nagrade. Kulturno nagrado prejme lik Johannes Lindner, znan zlasti po svojih delih „Die Geister der Ahnen“ in „Die Flösser“. Rodil se

je v Možberku in bo letos 22. novembra obhajal svoj 75. rojstni dan. Leta 1945 je bil vodja kulturnega oddelka deželne vlade. Johannes Lindner je bil prijatelj pisatelja Perkoniga in slikarja Herberta Böckla.

Nadaljnje pospeševalne nagrade pa prejmejo: dr. Hans Sampl, ki je kustos deželnega muzeja in ima velike zasluge pri vzdrževanju čistoče naših jezer; dr. Nikolaus Theodorof kot skladatelj in dirigent, ima zasluge za sodobno glasbo v okviru koroškega radia; Arnulf Komposch, znan kot strokovnjak za brušenje stekla in zrcal, ter avtor G. F. Jonke, znan po svojih delih „Geometrischer Heimatroman“ in „Musikgeschichten“.

Kulturna nagrada, ki jo je deželna vlada letos sklenila za vrhunske dosežke na področju kulture in umetnosti, znaša 50.000 šilingov, medtem ko pospeševalne nagrade znašajo po 20.000 šilingov. Nagrade bodo podeljene v okviru posebne svečanosti, ki bo v modri dvorani celovškega Doma glasbe.

IZMENJAVA

MED BOROVLJAMI IN TRŽIČEM

Občini Borovlje in Tržič že leta uspešno prakticirata razne oblike sodelovanja. V ta okvir sodi tudi najnovejši primer kulturne izmenjave, in sicer razstave, ki bo posvečena „konjičkom“, s katerimi se bavijo ljudje v svojem prostem času. Tržiška razstava bo v Borovljah odprta danes ob 18. uri zvečer v gostilni Scholz ter si jo bo ob prvih vstopnini možno ogledati danes do 20. ure, v soboto in nedeljo pa od 9. do 18. ure. Razstavo prireja kulturni urad mestne občine Borovlje, in sicer v okviru kulturne izmenjave med obema občinama.

Teden dni pozneje pa bo podobna razstava boroveljske občine prirejena v Tržiču.

Vernberk

Pred nedavnim so imeli v Vernberku abwehrkämpferji ob navzočnosti najvišjih deželnih predstavnikov Abwehrkämpferbunda in Heimatsdiensta svoj občni zbor, kjer so razpravljali tudi o južnokoroškem problemu. Menda so prišli do „poraznega“ zaključka, da merodajni politiki niso zmožni odpraviti dolžila manjšinskega šolskega zakona, ki pravi, da mora vodja šole na dvojezičnem ozemlju obvladati oba deželna jezika. Ta paragraf pomeni za tudne „patriote“ veliko in resno nevarnost za bodočnost Koroške, ker se je bati slovenske „Unterwanderung“, torej neke vrste slovenizacije dežele.

Te stare in preživete fraze o „Koroški v nevarnosti“ danes nihče več ne jemlje resno. To je samo še čuvanje večno večerašnjih šovinistov, ki se ne morejo sprijazniti s sodobno in pravičnejšo miselnostjo.

Spomnimo se besed merodajnega državnika, zveznega predsednika Jonasa ob priliki otvoritve beljaške kongresne dvorane, ko je rekel, da imajo ravno Korošci na svojem ozemlju najlepšo možnost demonstrirati evropsko zrelost. Kako si le-to predstavljajo koroški nestrpnosti, pa vidimo na zgoraj navedenem primeru.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli

V a b i l o

na

PRIPREDITEV LJUDSKIH PLESOV

ki bo v nedeljo 14. novembra 1971 ob 11.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli.

Na tej prireditvi se nam bo prvič predstavila folklorna skupina našega društva, ki bo izvajala narodne plesne in stare domače ohcele.

Vljudo Vas vabimo, da se prireditve udeležite s svojo družino, prijatelji in znanci. S svojim obiskom boste sodelavcem folklorne skupine izkazali priznanje za ves njihov trud, ki so ga vložili v priprave in študij posameznih plesov.

Vaše udeležbe se že vnaprej veseli

o d b o r

Celostno pojmovanje slovenskega prostora in nekaj skupnih vprašanj

Niti zavedamo se ne, kako je naša spoznavnost o domovini ukrojena in kaj je tega krivo. Zdi se, da je tako pojmovanje čisto preprosto posledica šolskih spoznanj: gledali smo na zemljevide in videli Slovenijo, lepo z mejo obrobjeno, za njo pa je pisalo Avstrija in Italija. Te medle pojme si številni ohranijo, ker pač boljše ni bilo, in v svoji preprosti preproščini že čakajo, kako bodo ob prvi priložnosti, ko bodo pogledali za mejo, preizkusili svoje polovično ali četrtinsko znanje tujega jezika. Da se bodo s tako poceni ravnanjem lahko osramotili, jim niti ne pride na misel.

Vse to v matični domovini še ne bi bilo tako budo, če bi tako preprosto preprosti pojmov o domovini in njenem zamejstvu ne imeli prepogosto tudi ljudje, ki delajo v ustanovah javnega obveščanja in poročanja in v mnogih založbah. Zamejstvo opisujejo, kot da bi bilo zanje in za nas tuj svet, kot ga vidijo, če grejo tja na obiske, kar s tujimi krajevnimi imeni ali pa površno, z manj pozornosti in zanimanja, kot pa če bi opisovali kakke puščavske ali pragozdne dežele, neprizadeto. To naj bi bilo pač zaradi današnjih „mednarodnih“ povezav in nazorov, kot sanjari prenekateri duša ob branju vsakega časnika ter si skuša utrditi svoj ugled s tem, da gre na obiske v Zahodno Evropo, recimo v Pariz, ali pa v Ameriko in o tem pripoveduje.

O čutu odgovornosti do naših zamejskih ljudi večina naše javnosti niti ne razmišlja, malokdaj se kdo zave, da s svojim ravnanjem podpiramo ali spodbijamo obstoj slovenstva v zamejstvu, ki je zmeraj bilo in je še živi del domovine, za katero se zmeraj kulturno in duhovno ustvarja, kljub navzočnosti tujejezične večine. To je torej množična posledica pomanjkljivega obveščanja in vsakdanjega rednega poročanja v domovini o zamejstvu. Prišlo je celo tako daleč, da tistega, ki se poteguje za večjo pozornost rojakom za mejo in v svet, lahko označijo za nerealista, zastarelega, prenapetega, ali kar nacionalista, ki bi utegnil že jutri nastavit kakšno mino ali kako drugače motiti ljubi mir, kot so brali o čem podobnem v Sev. Irski ali še kje drugje. Niti odgovora ni na pogostna izživljanja in poniževanja slovenstva, komaj se poroča o skrunitvi partizanskih grobov brez kakšnega protesta ali primerne obsodbe takega početja, da ne govorimo o stalnem zapostavljanju, sramotitvi in poniževanju rojakov, takele rablo, ne prehudo, a ne-

popustljivo in povsod, od delodajalcev do oblasti, do šole in do cerkve.

Pravilno mednarodno gledanje bi zahtevalo rast slovenstva v zamejstvu, kar bi bilo obogatitev tudi za skupno državo drugojezične večine, ob njenem najširšem razumevanju manjšine, njene povezanosti z matično in sožitju z njo. Zamejstvo in domovina nista enoten državni prostor, vendar pa sta enoten narodni in domovinski prostor in danes, ko se uveljavlja pojmovanje širše evropske povezanosti, ko so odprte meddržavne meje, ko se razvija mednarodno sodelovanje in dobro sosedstvo, so okolnosti za rast in kulturno povezavo celotnega narodnega prostora več kot ugodne, zato ni dopustno, da se zanemarjajo rojaki v zamejstvu, njihovo vztrajanje in zvestoba narodni bitosti. Sicer je treba priznati, da je misel o enotnem narodnem prostoru prodrla, čeprav se še ni uveljavila, ni pa nikakršnega sledu o gospodarski po-

nosti v jugoslovanskem tisku, in s tem, da bi dajala dogodkom v zamejstvu pravilno pozornost in pomembnost.

Se vedno so v veljavi omejitve iz časov idejnega prepiranja, zamejski tisk še zmeraj ne prihaja v matično domovino tako, da bi ga lahko ljudje redno kupovali in neposredno spoznavali vprašanja in življenje zamejskih rojakov. Ne ve se sedaj, saj so domača glasila največkrat bolj kritična kot zamejska in bolj svojevolično popisujejo naše dogajanje. In tudi če se kaj podobnega zgodi, si ni mogoče misliti, da bi našega občana imeli za tako nesposobnega presoje o tem, kaj je stvarnost in kaj zlonamerno poročanje. Naposled pa so tukaj tudi organi, ki morebitno sovražno propagando zavrnejo, enako kot tujejezično. Lahko bi sklepali, da je vsega tega kriva brezbrzičnost in zanimanje vsakega samo zase, to bi bilo vsekar zelo slabo znamenje nevarnega stanja otopenosti, v katerem se je znašla naša družba. Ali pa gre čisto preprosto za monopolno okoriščenje trgovinskih krogov s preživeli gledalci in predpisi, saj v Sloveniji lahko kupite v prosti prodaji skoraj vsa politična glasila iz glavnih evropskih držav pa tja do desničarskega tržaškega Il Picola ter množico barvstih, plehkkih ali celo na pol pornografskih revij, ne morete pa kupiti celovskega Našega tednika ali Slovenskega vestnika, tržaškega Novega lista ali ljudskoprosvetne revije Mladika, krščanske Most, levičarskega Zaliva, če omenjamo le najvažnejše. Tudi v matični domovini sami so prepogosto jasna znamenja zaprtosti. Mariborske izdaje je v Ljubljani na primer že težje dobiti, koprške Obale svoj čas sploh niso tam hoteli prodajati. Izgovori so seveda zmeraj enaki, če stvari ni mogoče zavrniti idejno, se razglasi za lokalizem in družbeno širše nepomembno.

Takole si zamišljam nekaj najpomembnejših korakov in ukrepov, ki jih lahko matična domovina naredi za zamejstvo:

Na izobraževalno prosvetnem področju je velika ovira za študij rojakov na naši matični univerzi ta, da diplome z naših univerz v Avstriji in Italiji niso priznane. Njihovo med-

JOŽKO ŠAVLI
NAŠI RAZGLEDI
LJUBLJANA

vezanosti z zamejskimi rojaki in še o vseh drugih dejavnostih, ki oblikujejo naš in njihov življenjski vsakdan ali naš skupni vsakdan, če brez pomisljanja in lažnega izmišljanja o „realnosti“ priznamo, da smo eno.

Že nekajkrat se je priznalo, da je bil naš odnos do zamejstva v preteklosti zgolj idejno-nazorski. To pomeni, da se našim rojakom v zamejstvu ni priznavala pravica do idejne raznolikosti, priznavala pa se je državi, v kateri živijo, in njenemu večinskemu narodu. Čeprav je danes prišlo že do drugačnega spoznanja, ni bilo v praksi, v življenjski vsakdanosti, ki mineva in ne čaka, narejenega skoraj nič. Bilo bi nestvarno, če bi preveč poudarjali nekatere diplomatske korake, ki so bili zadnje čase storjeni, zato da bi se priznale naši skupnosti v Italiji ustavno zajamčene pravice in bi pri tem pozabili, da je italijanska vlada dobro voljo komaj začela kazati in da v Avstriji ali na Ogrskem ni bilo narejene nič. Matična domovina še vedno ne pomaga zamejstvu z gospodarskim sodelovanjem, pravilnim obveščanjem domače in mednarodne jav-

(Dalje na 7. strani)

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UK

pa so zasedli predvideni položaj, je na pobočju silovito zaropotalo. Mraz mu je zagomazel po hrbtu, ko je zaslišal vzklike „hura“, treskanje bomb in svoje ljudi, ki so se znašli v križnem ognju strojníc in so v neredu bežali nazvzdol. Potem ni več utegnil razmišljati. Prilisk je bil prehud, tolkla sta jih dva partizanska bataljona. Vsa njegova četa je drla nazaj na izhodiščne položaje. Tedaj pa je tudi tam zaregljalo. Ucvrli so jo naravnost proti reki. Curki prsti in kamenja so jim brizgali v obraz...

Poročnik Veldmann je skušal zaustaviti beg, a zaman. V skalo, ki se je k njej stisnil, se je zažrl rafal, ga oglušil in obsul s ostrimi drobc. Val bežečih ga je potegnil za seboj...

Pred njimi se je lesketala krotka reka, njeno obrežje je bilo obraslo z grmovjem in vrbami. Ni bila preveč široka — prava reč za vojaka, ki zna plavati! Za njo se je svet spuščal v razbrazdane jarke, kjer bi se lahko zbrali in učinkovito uprli. Nekaj njegovih se je v slepem strahu pognalo v vodo, videl jih je, da so jo bredli do podpaduše, se izkobacali na drugi breg in izginili v grmovje. Ta val srečnežev je potegnil za seboj tudi druge. Čeprav je voda visoko brizgala v zrak pod točo izstrelkov, so se ko nori pognali vanjo. Tudi poročnika Veldmanna je nagon posnemanja pahnjal za njimi — zagazil je v vodo. Pred njim se je penila in pordečila, noga je zadela ob truplo... Šele na drugi polovici struge, že blizu obrežja je spoznal zavratnost leno tekoče vode.

Poročniku so se škornji vse globlje udirali v mastno blato. Mukoma je premikal noge. Nenadoma mu je voda segala do podpaduše. Vojaki, ki so ga dohiteli, so se prav tako pogrezali, krogle pa so še naprej penile vodo. Podoficir ob njem je kriknil — oplazilo ga je po licu. Kri se mu je ulila po vratu. Drug za drugim so se ugrezali in tonili. Kriki na pomoč so turobno odmevali med bregovi.

Čeprav se je sam pogrezal, je poročnik stegnil roko in skušal rešiti podoficirja, da ne bi zginil pod vodo. Njegove roke pa so se ga v smrtnem strahu oklenile kakor kremplji grabežljive ptice. Nekaj časa sta se vrtela in čofotala, poročnik je vse globlje lezel v blato...

Tudi tisti, ki so se prebili malo dlje — nekateri že k obrežju — so zaman grabili za močvirsko rastlinje. Blato jih je vleklo vase.

Veldmann je začel vpiti na pomoč. Nihče ga ni slišal, nihče ni priskočil, pomoči so bili vsi potrebni. Zagrzal je in izpljunil umazano brozgo. Navdala ga je smrtna groza. Voda mu je segala že do ust, podoficir, ki je tonil, pa se ga je neusmiljeno oklepala. Zaman je skušal izvleči nogo, blato jo je oklepalo kakor past. Če bi mu bilo to uspelo, bi bil utapljaajočega še sunil v trebuh, tako pa ga je zgrabil z roko za rob čelade in ga skušal odriniti od sebe. Ko tudi to ni pomagalo, ga je silovito sunil v obraz. Nesrečnež pa je spet prikukal na površino in srečala sta se z očmi. Potem je tudi Veldmanna potegnilo pod gladino. V grlu mu je zaklokotala voda, zalila mu je oči... Zaman je nekajkrat zamahnil z roko, kalno dno ga je vleklo vase. Še nekajkrat se je v smrtnem boju pokazala glava, roke so se stegnile in prsti so se razkrečili nad gladino, potem pa ga je zmanjkalo. Voda je vztrepetala v umazanih kolobarjih, ko da bi se bila pognala iz nje velika riba.

V mraku je bojni hrup zamrl. Nemci so se umaknili na izhodiščne položaje, brigade pa so se namestile na vnožju gozdov. Kljub temu so se Orlov, Vojko in del Primožvega voda spustili k reki. V varstvu mraka so nameravali med grmovjem in na obrežju reke poiskati padle. Šlo jim je za orožje in strelivo; ker je bila vojska strgana in slabo obuta, so se zanimali tudi za čevlje.

Nad Javornikom je vzel sled mesec, pod njimi so se svetlikale globočine tihe, lene reke. Že pred obrežjem so

našli nekaj trupel in orožja. Orlov in še nekateri z njim so jih takoj preiskali, sezuli in pričeli slačiti okrvavljeno obleko. To so počeli z neko nerazumljivo zvedavostjo, pomešano s studom.

Vojko in Primož sta se spustila k reki. Po obrežju je večerna sapa prav narahlo majala suho trsje, da je skrivnostno šelestelo v mrak. Prerinila sta se skozi grmovje k vodi, kjer je bila nemška četa panično zbežala v reko. Ndaleč spodaj, na prvem ovinku, kjer je bil teman tolmun, sta zagledala prve mrličje. Med rečnim rastlinjem je uzrl Vojko bled obraz, ki je stmel s široko razprtimi očmi v soj prižigajočih se zvezd. Potem sta zagledala sprevod utopljenec, ki se je premikal počasi, komaj opazno. Kot bi živi plaval skozi zgoščen zrak. Zabuhli obrazi, napihljeni, z razširjenimi rokami in nogami, podobni pobitim žabam, so se nakazno motovlili po globočavi.

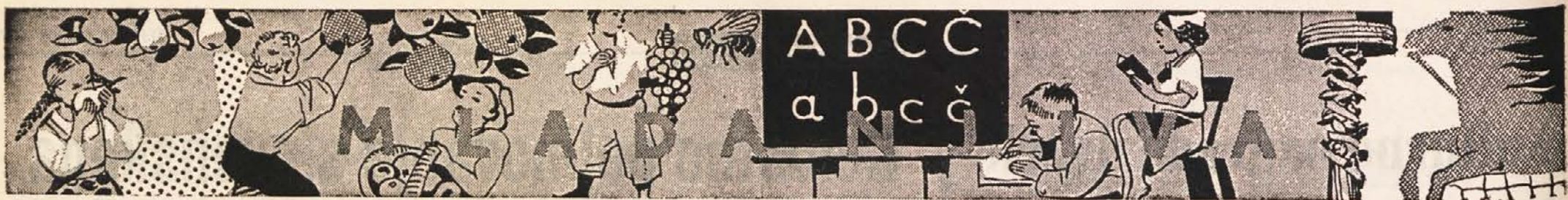
„Ti se ne bodo nikoli vrnili, pogoltnilo jih bo podzemlje. Tamle, kjer se reka neha. Ne matere ne sinovi ne očetje ne bodo vedeli za njih grobove,“ je dejal Vojko.

„Kaj moremo! Nismo jih klicali sem, sami so prišli,“ je suho odvrnil Primož.

„Vsi najbrž ne. Mnogo jih je prišlo samo zato, ker so jih poslali. Precej sem jih poznal, ki se jim grozodejstva nemške vojske upirajo tako kot nama. Nimajo izbire. Pokoriti se morajo ali pa pasti od lastnih krogel.“

„Kljub temu so svinje... Prav nič se mi ne smilijo... Sicer pa je vse skupaj špirala zla, ki ji ne prideva do konca... Bolezen v krvi ljudi... Tisočletja se ponavljajo neumnosti...“

„Hudič naj vzame vse, ki ženejo ljudi v smrt! Na dno oceana bi jih potopil. Le zakaj se ne trudijo, da bi ljudem pomagali živeti? Kdo podi ljudi v smrt in zakaj? Kdo? Tisti, ki mu ob smrti drugih rastejo delnice in dobčki. Tisti, ki mslijo, naj bi bil ves svet siv, rdeč ali rumen, takšen,

ČAROVNICA

Bila sta mož in žena. Mož je ovdovel ter se oženil z drugo ženo, a prva mu je zapustila deklico. Hudobna mačeha je ni marala, tepla jo je in samo mislila, kako bi jo pogubila.

Nekoč gre oče z doma, a mačeha reče deklici:

„Pojdi k moji sestri, ki je tvoja teta, pa jo poprosi za šivanko in nit, da ti napravim srajco.“

Mačehina sestra pa je bila čarovnica. Ali deklica ni bila neumna in je šla najprej k svoji rodni tetki.

„Dobro jutro, tetka!“

„Dobro jutro, moj srček! Po kaj si prišla?“

„Mati me je poslala k svoji sestri, da jo poprosim za šivanko in nit, da mi napravi srajco.“

Ona jo pouči:

„Tam te bo, sirotico, breza tepla po očeh, ti jo z vrstico preveži; vrata bodo škripala in loputala, ti jim vlij pod tečajje olja; psi te bodo napadli, ti jim vrzi kruha; maček ti bo hotel oči izpraskati, ti mu daj pečenke.“

Šla je deklica, gre, in pride na mesto. Stoji koliba, a v njej sedi stara čarovnica in tke.

„Dobro jutro, tetka!“

„Dobro jutro, ljuba moja!“

„Mati me je poslala po šivanko in nit, da mi napravi srajco.“

„Dobro. Sedi medtem za statve!“

Deklica sede za statve, a stara čarovnica gre ven in reče služabnici:

„Pojdi, segrej mi vode in okoplji mi deklico; ali pazi dobro! Jaz jo hočem za zajtrk pojesti.“

Deklica sedi, niti živa, niti mrtva, vsa je preplašena in prosi služabnico:

„Preljuba moja, nikar preveč ne kuri in z rešetom nosi vodo!“ In ji podari svilen robec.

Stara čarovnica čaka, stopi k oknu in vpraša:

„Ali tkeš, deklica, ali tkeš, predraga?“

„Tkem, tetka, tkem, draga moja!“

Stara čarovnica gre, a deklica da mačku pečenke in ga vpraša:

„Ali bi mogla na kak način zbežati od tukaj?“

„Tu imaš glavnik in brisačo,“ pravi maček, „vzemi jih in zbeži. Stara čarovnica te bo preganjala, ti nastavi uho na zemljo in ko boš slišala, da je blizu, vrzi najprej brisačo — in nastala bo široka, široka reka. Ko pa stara čarovnica pride čez reko in te začne spet preganjati, nastavi zopet uho na zemljo in ko boš slišala, da je že blizu, vrzi glavnik, in nastal bo gost, gost gozd. In skozenj ne bo mogla čarovnica.“

Deklica vzame brisačo in glavnik in zbeži. Psi so jo hoteli gristi, ona jim vrže kruha, pa so jo izpustili; vrata so se hotela zapreti, ona jim vlije v tečajje olja in vrata jo puste; breza

Dečka in oreh

Dva dečka sta našla pod velikim drevesom ob cestli oreh.

„Moj je,“ pravi prvi, „ker sem ga jaz zagledal.“

„Ne, moj je,“ ugovarja drugi, „ker sem ga jaz pobral.“

Dečka se jameta srdito prepirati.

„Ne prepirajta se — spravim vaju,“ pravi mimoidoči fant.

Stopi med otroke, stre oreh in pravi:

„Pol lupine dobi tisti, ki je oreh prvi zagledal, drugo polovico pa tisti, ki ga je pobral. Jaz pa, ki sem vama prepri razsodil, dobim jedrce.“

je hotela, da ji oči izšiba, ona jo preveže z vrstico in breza jo pusti naprej. A maček je sedel za statve in tke; ni toliko natkal, kolikor je zmedel in strgal.

Stara čarovnica stopi k oknu in vpraša:

„Ali tkeš, deklica, ali tkeš, draga moja?“

„Tkem, tetka, tkem, draga moja,“ zagodrnja maček.

Stara čarovnica pohiti v kolibo in vidi, da je deklica zbežala, pa začne biti mačka in ga zmerjati, zakaj ni deklici izpraskal oči.

„Kar služim pri tebi,“ odgovori maček, „mi še koščice nisi dala, ona mi je pa dala pečenke.“

Stara čarovnica gre nad pse, nad vrata, nad brezo in nad služabnico, pa vse ozmerja in namlati.

Psi ji pravijo:

„Kar služimo pri tebi, nam še nisi dala niti sežgane skorjice, a ona nam je dala kruha.“

Vrata pravijo:

„Kar služimo pri tebi, nam nisi niti vodice vlila pod tečajje, a ona nam je vlila olja.“

Breza pravi:

„Kar služim pri tebi, me še nisi z nitko prevezala, a ona me je prevezala z vrstico.“

Služabnica pravi:

„Kar služim pri tebi, mi še nisi cunje darovala, ona mi je darovala svilen robec.“

Stara čarovnica sede hitro v možnar, z gorjačo goni, z omelom briše sled in se spusti v divji dir za deklico.

Deklica nastavi na zemljo uho in sliši, kako se žene za njo stara čarovnica. Ko je bila že blizu, vzame in vrže brisačo; in nastane široka, široka reka. Stara čarovnica se pripelje k reki in od jeze zaškriplje z zobmi, vrne se domov, vzame svoje vole in jih žene k reki. Voli izpijejo vso reko do zadnje kaplje, in stara čarovnica se zopet spusti za deklico.

Deklica nastavi na zemljo uho in sliši, da je baba blizu in vrže glavnik: zraste gost in strašen gozd. Stara čarovnica ga začne gristi, ali naj se je še toliko trudila, ni ga mogla zgristi in se je vrnila domov.

Dekličin oče pa se je medtem tudi vrnil na svoj dom in vpraša:

„Kje je moja hči?“

„K tetki je šla,“ pravi mačeha.

Kmalu nato pa prileti deklica domov.

„Kje si bila?“ jo vpraša oče.

„Da, očka!“ pravi ona. „Tako in tako: Mati me je poslala k svoji sestri po šivanko in nit, da mi napravi srajco; ali tista njena sestra je čarovnica in me je hotela pojesti.“

„Pa kako si zbežala, hčerka moja?“

„Tako in tako,“ pove deklica vse.

Ko je to zvedel oče, se je razsrdil na ženo, pa jo spodil od hiše. Sam je še dolgo živel s hčerjo v sreči in veselju.

(Ruska pravljica)

Okamenela grofica in 7 psov

Blizu Kamnika je med Stahovico in Veliko planino v starih starih časih stal grad na Ravnem hribu, v katerem je živela zlobna grofica, ki je sovražila vse ljudi, najbolj pa berače. Rada je imela samo svojih sedem psov, ki so se podili po grajskih sobanah in za isto mizo, kjer je jedla grofica in žrlili s srebrnih krožnikov.

Grofica je pozabila na staro ljudsko modrost, da se mora človek ravnati po ljudeh, ne pa ljudje po človeku. Zato je svoje tlačane zaničevala, četudi je dobivala od njih desetino, da so bile skrinje v grajski kašči zmeraj polne rumene pšenice in da je bil na njeni mizi vsak dan kolač. Pozabila je, da bi brez orača in kopača ne bilo ne kruha ne kolača.

Grofica je bila sicer lepa ženska, a človeka ne spoznaš po koži, temveč po duši!

To je poizkusil tudi star berač, ki je nekega jesenskega dne potrkal na grajske dveri in prosil vbogajme. Grofica je pograbila z mize kost, ki so jo bili njeni psi že obrali, in jo med hudobnim smehom vrgla beraču, rekoč: „Če si lačen, oglodaj kost! Če ti pa kost ni všeč, pojdi na grajsko njivo, kjer zorita repa in korenje, ter se nažiri!“

Berač je vzdihnil: „Repa in korenje — slab bo življenje! Gola kost, ki ste mi jo vrgli, pa še psom ne tekne! Kruha mi dajte, grofica! Bogu posojuje, kdor revežu daruje! Posojilo se vračila veselil!“

„Hahaha!“ se je zasmejala neusmiljena grofica. „Kdo praviš, mi bo vrnil? Bog? No, ta mi bo vrnil takrat, kadar mi bo vrabec prinesel proso.“

„Kdor se tuji nesreči smeji, se kmalu svoj solzil!“ je berač pokaral grofico.

Te besede pa so ošabnico razjezile, da je požvižgala psom, ki so vsi hkrati planili na berača in ga ogrizli, da je ubožeč komaj še malo živ prišepal na skalo pod gradom. Krvavel je iz stoterih ran, zato se je ozrl na grad, dvignil pesti ter preklel grad, grofico in njenih sedem popadljivih psov: „Prekleta bodi grofica! O, da bi okamenela še ti, ker nosiš v prsih kamnito srce!“

Gradu ni več. Razsul se je, da ni ostal kamen na kamnu. Pod Ravnim hribom pa še dandanes stoji visoka skala, podobna človeški postavi, ki je obdana s sedmimi nizkimi skalami. Ljudje pripovedujejo, da je ta skala okamenela grofica, manjše skale pa njeni okameneli psi.

Kraj, kjer leže te skale, se imenuje Pasja peč, v njeni bližini pa je Krava peč, skala, s katere je krvaveči berač preklel grofico in njenih sedem psov.

Lojze Zupanc

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKA

koj je njihov. Tisti, ki bi spravili s sveta vsakogar, ki ne misli tako kot oni. Večina takih sedi doma, poslušča poročila in ukazuje...“

„Kakšna trparijal!“

Mesec se je skril za temen oblak in podobe v vodi so se zlele z blatnim dnom. Samo obrisi senc so se pomikali z lenivim tokom.

Orlov je bil s svojimi že gotov, prilomastil je za njima skozi grmovje in ju nahrulil:

„Kaj pa zijata, orkamadonal!“

Vojko mu je z gibom glave pokazal v tolmun. Tudi on je obstal in onemel, spreletel ga je mrzel srh. Navajen je bil mrličev na suhem, ne pa v vodi. Obrnil se je k tistim, ki so bili z njim, in jim naročil:

„Pomečite vse v vodo!“

S travnika so privlekli gole vojake, ene za noge, druge za roke, in jih zmetali v vodo. Tu so se trupla pomešala s tistimi, ki jih je naplavila voda.

Orlov se je zagledal v odurne spake. Noge, roke in telesa so se pozibavala v podvodnem plesu z gibi, kakršnih ni videl na zemlji.

Na varljivo lesketajoči se gladini so plavali mehurčki in se razblinjali drug za drugim v nesmiselnem redu, kot ugašajo življenja ljudi na prostrani zemeljski krogli.

„Pojdimo!“ Orlov je pljunil v vodo in se obrnil.

Za njim so krenili vsak s svojimi mislimi proti gozdu, od koder so bili napadli Nemce.

V Vojkovih očeh se je svet spreminjal v sluzast ocean nesmiselne smrti. To je bila obratna predstava pekla ali nebes. Zrastel je bil ob vodi in z vodo. Ujel je mnogo rib, videl jih je tudi omamljene, zevajoče v presahljih strugah, mrtve v jezeru, razpadajoče, obdane od plesni, ogabno napihnjene in zaudarjajoče. Srečal se je z mnogimi utopljenici. Tisti, ki so umrli nasilne smrti in bili vrženi v vodo,

so stali pokonci z razširjenimi rokami. Nabrekle samomorilce pa je jezero naplavljal, obdane s sluzom in zelenimi algami. Vse, kar je bilo s tem v zvezi, je bila gnusoba razpadanja. Čudno, da ni nobena predstava posmrtnega življenja povezana z vodo. Ne pekel ne nebesa si ne lastita tega, za življenje bistvenega elementa. Voda, iz katere je življenje vzklilo, ostaja zvesta življenju. Gibanje je večno pretakanje, brez miru in konca, brez oblik, grozno in privlačno hkrati.

Sklenil je, da bo to misel povedal Primožu — zapisal naj bi jo v svoj dnevnik. Tudi on je zapisoval, kar je doživel posebnega. Zdaj je bil funkcionar partije, zato pri pisanju ni bil več tako sumljiv.

Očaran od svetle tišine in omamljen od tuje smrti, se je s hribčka, od koder je bil streljal po bežečih, še enkrat ozrl na reko. Skrivnostno se je lesketala in se vila po krajini, kjer je presahnila v suhih kraških tleh kakor njegova misel.

Poročnik Duh, ki se je bil udeležil napada, je v kasarni poiskal Valjhuna. Pljunil je v kot in mu kislo dejal:

„Nič nismo opravili. Precej žrtv imamo. Nekaj sto so jih pripeljali s kamioni in jih zlagajo v garažo. Jih greva pogledat!“

„Prav nič mi ni do tega,“ je dejal Valjhun. „Zanima me samo, kje je poročnik Veldmann.“

„Ta revež je šel na dopust v vodno kraljestvo. Ne veste, kako se je veselil snidenja z domačimi... Jutri pojdemo utopljenke reševati, če jih že ne bo požrla ponikalnica.“

„Pustiva mrtve. Naj počivajo v miru.“

Šla sta v kantino in si naročila vsak dva deci ruma, da bi izprala iz grla grenkobo sedanosti in strah pred bodočnostjo. Valjhun je kalno pogledal poročnika in dejal:

„Ne obupujmo. Vera je v upanju, v upanju je tudi zmaga. Zvedel sem, da bo prišlo iz Trsta mnogo vojske. Da bi vsaj še malo počakali! Stisnili jih bomo v klešče, iz katerih ne bo rešitve.“

11

V Trstu je bilo mnogo vojakov. Po pristanišču in mestnih ulicah so vrveli pripadniki vseh vrst vojske: mornarji, obalni topničarji, pehota, pripadniki protiletalske obrambe, policija, enote SS... Med to množico uniform so se civilni prebivalci kar izgubljali, bili so v manjšini. Med njimi se je v uniformi nemškega oficirja sprehajal tudi Rus Mihajlo s prijateljem Seidovom. Ravnodušno sta hodila po ulicah in po pristanišču, ogledovala in se pripravljala na nov podvig, ki si ga je bil zamislil Pemc.

Stanovala sta v podstrešni sobici, pri družini ladjedelniškega delavca, Slovenca, člana OF. Tu so večkrat spali diverzanti ali preganjeni ilegalci. Oskrbovala jih je domača hčerka Mirjam, ki sta jo večkrat vzela s seboj na ogled, da je bila za predhodnico — opozorila naj bi ju na nemško vojno policijo, ki je večkrat legitimirala vse od kraja.

Po enem izmed uspešnih pohodov sta se vrnila v svoje skrivališče. Medtem ko se je Seidov trudil s provovrstnim italijanskim čistilnim priborom, da bi dobili njuni škornji pravi nemški sijaj, je Mihajlo zamisljeno strmel skozi okno. Hiša je stala na bregu, skonca uličice. Obrnjena je bila proti morju, z razgledom na mesto in del pristanišča. Mihajla je obhajalo čudno domotožje. Vznemirila sta ga pomlad in Mirjam, ki mu je vzbudila hrepenenje po ljubezni.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

BETTY REN WRIGHT

SLADKI SPOMINI

— Te grozne knjige so krive za njegovo smrt, gospod poročnik, — pripovedovala policistu gospodična Mac Keyn. — Posredno seveda. Jaz sem sicer liberalnih stališč, vendar bi morali založniki čutiti več odgovornosti. Ali ste kdaj pogledali, kaj vse prodajajo v naših kioskih in knjižarnah?

Ni bila videti niti najmanj liberalna. Poročnik je skrbno opazoval njene male bele roke, ki so spretno prij-

male skodelico, in čutil simpatijo do teh rok. Na kratko, odkar jo je pred nekaj urami spoznal, mu je bila simpatična, čeprav ne bi znal povedati zakaj. Vsekakor niti najmanj ni bila podobna njegovi materi — glasni in veseli, hrupnim sestram in teti. Morda ravno zaradi tega, je pomislil.

— Tisti Higgins — njen glas ga je iztrgal iz razmišljanja, — bi bil še zdaj živ, če ne bi bil bral takšnih knjig. Ne bi bil tako mislil.

— Tega pa ne razumem. — Vedno je imel v žepu eno izmed tistih knjig s tako strašnimi ovitki. Vedno jih je bral. Hotel je vse videti in vse vedeti. Le zakaj bi potem stal za mojimi zavesami?

— Morda vas je želel oropati? — je vprašal.

— Ne verjamem. Kot hišnik je imel ključke od vsakega stanovanja, dobro je vedel, da vsak terek popolne odhajam v svoj klub in da redno vsak petek dopoldne kupujem. Torej je imel nič koliko možnosti, da bi mirno prišel in vzlet tisto, kar bi želel. Ne, to je bila čista radovednost. Ko sem ga zagledala, je splezal na okno.

— Ne bom vas več vznemirjal, — je dejal in odložil skodelico. — Bili ste ljubeznivi in koristni. Prepričan sem, da ste vznemirjeni zaradi vsega, kar ste preživeli. Najlejša hvala za čaj.

Spremila ga je do vrat. — Veste, poročnik, vi pa res niste podobni detektivom. Vsaj takšni niste, kakor si vas človek predstavlja. Zelo ste mladi, in če naj tako rečem, zelo uglejeni.

Kolega Westerberg ga je čakal pred hišnimi vrati.

— Kako je bilo?

— Simpatična ženička.

— Kdo pa je pahnul hišnika skozi okno?

Zaradi tega, ker je nekaj ljudi slišalo, kako ga ošteva, zakaj bere takšne knjige, ali misliš, da je zaradi tega tudi morilka? Priznala mi je, da

je o knjigah govorila samo njemu v prid.

— Toda tudi grozila mu je. Več ljudem v hiši je povedal, čeprav je zvenelo kot šala. Rekla mu je, da bo zaradi vsega tega kaznovan.

Ko sta se vrnila na delo, sta še vedno razpravljala o tej zadevi.

— Nekaj mi povej, — je nadaljeval Westerberg — ali ti je stara dama omenila čistilca oken? Ali ti je povedala, da je Higgins drugi človek, ki je zapustil njeno stanovanje kar skozi okno, in to z veliko hitrostjo?

— Ni, je že ves živčen odgovoril. — Morda je mislila tako kakor jaz, da je vse to najnavadnejše naključje.

Ostanek dneva sta pretresala osebnosti drugih stanovalcev hiše. Pogovarjala sta se z njimi. Higginsa so poznali komaj toliko, kolikor so imeli z njim uradnega opravka. Potrdili so, da je veliko bral, da je hotel vse vedeti, da je bil pripravljen na dolge razgovore, predvsem o senzacionalnih umorih. Trije stanovalci so priznali, da so prejeli anonimna pisma. To je bil neki samec, ki je imel na steni sliko gole ženske, ki je v bikinkah pozirala za naslovne strani časopisov, in mlada igralka, ki je k njej prihajal neki moški in ostajal tudi čez noč. V vsakem pismu je bilo tudi opozorilo o kazni, ki jih bo doletela. Vsa pisma so bila pisana na enakem papirju.

Zakaj ko je imel vse te razgovore zapisane, se je poročnik začel spraševati, zakaj je bil tako naiven in je tako verjel stari dami. Sklenil je, da jo znova obišče, čeprav se je že mračilo.

— Videti ste utrujeni, poročnik, — je rekla, ko je odprla vrata. — Mislim, da vam zaradi tega tokrat ne bom ponudila čaja. Imam boljše misel, — je rekla in odšla na drugo stran sobe. Odprla je vrata steklene omarice, vzela iz nje kristalno steklenico in jo z dvema kozarcema postavila na srebrn pladenj.

— Kako pa kaj napreduje preiskava? — je vprašala, ko je sedla na drugo stran mize. — Ali ste prišli do česa, kar bi vas napotilo v pravo smer?

— Veste, gospa, vse je bolj zapleteno, namesto da bi bilo narobe. Čim bolj se sprašujemo, ali je kakšna zveza med Higginsom in tisto drugo smrtno pred več leti, toliko manj nam je vse jasno.

— Prav nič vas ne razumem, — je rekla in prišla kozarec s spretimi rokami.

— Morda je vaša teorija pravilna, — je dejal.

Nagnila se je čez mizo in se zmagovito smehljala.

— Ljudje istih nagnjenj imajo podobno tudi enake misli in počenjajo enake stvari.

Skrbno ga je opazovala, ko je odložil kozarec in stopil k oknu.

— Nič mi ni všeč, da spet začnjam vso stvar, — je dejal, — vendar moram biti zanesljivo prepričan o vsaki podrobnosti, — je dejal in odprl okno.

— In tedaj, — je vprašal, — ko ste stopili v sobo, ste videli Higginsa, kako stoji tukaj, delno skrit za zaveso. Vse dotlej niste vedeli, da je v sobi?

— Tako je, poročnik.

— Prepričani ste, da ga niste predtem poklicali, naj vam popravi okno? Nekateri sosedje trdijo, da so nekaj minut pred nesrečo na hodniku slišali vaš glas.

— Kaj še!

— Ko ste ga zagledali, ste zakričali in mu ukazali, naj se pobere? — je nadaljeval poročnik.

— Natanko tako, — je dejala, odložila kozarec in stopila proti oknu.

— Videti je bil prestrašen, splezal je na rob, pogledal me je čez ramo in padel navzdol.

— Ali takole? — je vprašal poročnik in splezal na okno ter spretno lovil ravnotežje na ozki polici.

Ravno še pravočasno je obrnil glavo, da je opazil, kako se mu je povsem približala. Občutil je njene male prste na hrbtu, male prste, ki so ga močno porinili.

— Ravno tako, poročnik, — je še slišal njen glas, ko je padel.

Dvakrat je odskočil, ko je priletel na varnostno mrežo. Westerberg mu je pomagal, da je splezal na tla.

— Ali se boš sam vrnil gor ali pa naj to storim jaz? — ga je vprašal.

— Kar ti pojdi. Nočem je več videti.

Celostno pojmovanje slovenskega prostora in nekaj skupnih vprašanj

(Nadaljevanje s 5. strani)

sebojno priznanje bi moralo biti ena prvih skrbí naše diplomatske dejavnosti. Nadalje bi bilo treba preiskati, kaj je mogoče storiti za napredek slovenskega šolstva na Koroškem, ki ga Slovencem zagotavlja avstrijska državna pogodba in katere podpisnica je tudi Jugoslavija. Manjšinsko šolstvo zavirata v nasprotju z državnopogodbo šolski zakon in vsakodnevna praksa. Še poprej pa je treba okrepiti stike z zamejskimi šolniki in dijaki, prirejati posvetovanja in strokovne ogleda, redno skrbeti za knjižnice v zamejstvu ipd., skratka, narediti vse, kar se narediti tudi da brez uradnih in diplomatskih poti.

Največje možnosti za učinkovito delovanje v ustvarjanju prosvetno-kulturne povezanosti z zamejstvom pa ima matična RTV, posebno TV. Ta bi morala upeljati stalne oddaje o zamejstvu, prek katerih bi se nam čimbolj predstavili zamejski rojaki sami. Take oddaje so precej pogoste, a še zmeraj občasne, zlasti med Trstom in Ljubljano. O Koroški pa oddaj skoraj ni. Tudi poročanje in oblikovanje samih oddaj je pomanjkljivo in ne daje gledalcu pravilne podobe, zlasti pa so največkrat prezrti pomembni zgodovinski dogodki. Moralna dolžnost RTV pa je tudi, da zagotovi gledanje slovenskih oddaj vsemu zamejskemu ozemlju. Izgovarjanje na mednarodna določila in dogovore je samo formalno, saj bi drugače v Sloveniji ne smeli gledati italijanske, avstrijske ali madžarske TV. S posebnimi oddajami, ki bi jih lahko gledalo vse zamejstvo, bi mnogo pripomogli k temu, da zlasti na Koroškem damo vedeti slovenski javnosti, češ da matična domovina na rojake ni pozabila.

Kulturno prosvetna naloga matične domovine je nedvomno tudi ta, da podpre zamisel o izgraditvi kulturnega doma za Slovence na Koroškem, da podpre zamisel o ustanovitvi rednega gledališča in narodnoznanstvenega zavoda, ki se sedaj ustanavlja. V celotnem odnosu do zamejstva pa je sedaj že nujno, da se v okviru slovenske univerze ustanovi poseben oddelk za preučevanje zamejstva, in to ne glede na kulturo ali zgodovino, marveč glede na vse sodobne probleme, ki so povezani z življenjem in delovanjem slovenskih zamejskih skupnosti v njihovem posebnem položaju. Poleg zgodovinskih raziskav naj se upeljejo tudi gospodarske, družbene, pravne, nekatere tehnične, posebno prometna povezanost ipd.

Vsestransko sodelovanje na prostoru Jadrano-Alpe se je že krepko uveljavilo, toda zamejski rojaki imajo od tega sorazmerno prav malo. Pravzaprav jih v meddeželnih odnosih preze prav matična domovina kljub temu, da se vedno govori o vlogi manjšine kot mosta med državami in narodi. Številni izleti v zamejstvo, ki jih prirejajo turistične in druge organizacije, se organizirajo mimo slovenskih zamejskih organizacij in gospodarskih ustanov. Da niti ne govorimo o poslovnem dopisovanju z zamejstvom, ki bi moralo biti načelno in izključno v slovenščini, zato da se v praksi v zamejstvu zagotovi večje upoštevanje slovenskega jezika in ljudi, ki ga obvladajo. To je verjetno eden najbolj vsakdanjih primerov pomanjkanja, da ne rečemo udinjanja, že v samem načelu, s katerim si napravimo upoštevanje nas, še bolj pa naših zamejskih ljudi pri tujejezični večini v zamejstvu. V Trstu, kjer je bilo vedno čutiti zavračanje slovenske govornice in njeno preziranje, se celo dogodi, da brez znanja slovenščine v trgovinah niti ne sprejmejo nameščencev. O čem podobnem na Koroškem niti ne slišimo, zakaj kranjski kupci, ki hodijo tja, znajo nekaj nemščine in jo seveda pridno preizkušajo.

Naposled pa ne moremo mimo gospodarskih vprašanj ter gospodar-

stva na splošno, ki je steber vsake narodne skupnosti in tudi zamejske. Naloga matične domovine je — prej kot dajanje podpor — ustvarjanje življenjske gospodarske povezanosti in samostojne rasti zamejske skupnosti. Zamejska skupnost je narodno ogrožena predvsem zaradi gospodarske odvisnosti od tujih delodajalcev. V sodelovanju podjetij in zavodov naših ljudi v zamejstvu z matično domovino bi se te ustanove krepile in širile. Vsako zamejstvo potrebuje osrednji denarni zavod, matična domovina pa ga upošteva pri svojem poslovanju z inozemstvom. Na Koroškem so slovenske hranilnice in posojilnice, s katerimi pa, kolikor je znano, noben matični denarni zavod ne sodeluje. Iz te osnove bi se moral ustanoviti osrednji denarni zavod. Na Tržaškem že dolgo deluje Tržaška kreditna banka, ki še sedaj nima izvoznega dovoljenja, čeprav ji je bilo zagotovljeno v Londonskem sporazumu. To bi bila neznatna odškodnina za tri banke, ki jih je Slovencem v Trstu uničil fašizem. Trgovinskih in drugih odnosov tokrat ne bi omenjali zaradi obširnosti vseh možnosti, ki pa imajo prav tak značaj v zvezi z matično domovino, kot smo ga do sedaj prikazali. Za Slovensko Porabje pa je zdaj najnujnejše, da se izgradi dobra prometna zveza do njega, odpre mejni prehod za mednarodne prehode in železniški prehod pri Hodošu.

Kakšno bi moralo biti gledanje na celotni narodni prostor, so mogoče še najbolj dognano povedali v „javni izjavi“ predstavniki primorskega tiska na jubilejni proslavi stoletnice izhajanja časnika „Soča“, zbrani z obeh strani državne meje na gradu Kromberk pri Novi Gorici (revija „Srečanja“ številka 29—30). Z njo bi morala biti nujno seznanjena vsa slovenska javnost. Navajamo samo tretji člen te izjave:

— Glede obveznosti in možnosti matičnega naroda zamejskih Slovencev v Italiji in Avstriji igravo lahko posebno vlogo obmejne slovenske pokrajine. Mnenja smo, da se slovenska skupnost v SR Sloveniji premalo, tako v načelih kot v praksi, zaveda dejstva, da z gospodarsko kulturno krepitvijo središč ob meji ustvarjamo najboljše osnove za čimbolj neposredno navezovanje živih, tako rekoč vsakdanjih stikov med Slovenci tostran in onstran meje. Tako matičnim Slovincem ob meji kot tudi zamejskim Slovincem bi spodbujali korenine njihovega obstoja, če bi ob naši meji s praktično politiko ustvarjali vsebolj izprazen demografski prostor, pokrajino, ki v gospodarskem pogledu hira in v kulturnem zakrneva.

Ta ugotovitev se povsem sklada s prostorskim gledanjem na naš državno-družbeni in gospodarski razvoj. Pojem razsredičenega razvoja terja, da se enakomerno razvija ne samo središče, marveč celotni narodni prostor, pri čemer je treba skrbno upoštevati tradicionalne značilnosti pokrajin. Deli pokrajin, ki so danes pretežno v zamejstvu, sodijo k matični domovini. Ker imajo z zamejstvom skupno tradicijo, bi njihov družbeno gospodarski napredek pomenil tudi napredovanje zamejstva, zakaj ljudje, ki so del iste pokrajine, z večjo prizadetostjo sledijo položaju svojih zamejskih rojakov, katerim so tudi zemljepisno blizu. Oni lahko tudi bolje seznanjajo celotno matično domovino s položajem v posameznih zamejskih delih in njihovimi posebnostmi in dajejo stvarnejše predloge za izboljšanje le-tega.

Nekaj misli, ki smo jih podali, je samo zunanji odsev problematike, ki je dolgo čakala na reševanje. Naša pripravljenost bo zadobila pravo spoznanje samo, če bo naša narodna in družbena zavest imela pravo narodno in pravilno mednarodno širino.

Smeh stoletij

O cesarju Wilhelmu II. je nekdo preveč glasno pomislil:

„Cesar je norec!“

Pred policijskim komisarjem se je neprevidež zagovarjal, da je govoril o kitajskem, in ne o nemškem cesarju.

„Kitajska gor, Kitajska dol!“ je menil funkcionar. „Vi nas ne boste prevarili. Ves svet ve, da je samo en cesar norec, in ta je naš. Obsojam vas na plačilo denarne kazni!“

Strasna zbirateljica avtogramov je prosila Gerharta Hauptmanna kar za dva podpisa. Ker je bil dramatik dobre volje, ji je rad ustregel, toda vprašal jo je, zakaj hoče imeti kar dva podpisa. Odgovorila mu je:

„Za dva vaša podpisa dobim enega Leharjevega.“

„Zakaj se ne smeje!“ je vprašal v družbi neki gospod znano igralko Adelo Sandrockovo. „Smešnica, ki jo je povedal gospod N., je vendar prav dobra.“

„Res je,“ je odvrnila Adela, „toda človeka, ki jo je povedal, ne morem trpeti. Smejela se bom pozneje, doma.“

Nemškega književnika Wedekinda je mlad pesnik vneto utrujal s svojimi začetniškimi verzli. Kar naprej jih je prebiral, čeprav je pisatelj nenehno in dvomljivo zmajeval z glavo. Nazadnje vpraša mladenič za nasvet o literarni opredelitvi:

„Mojster, povejte mi, katero pot naj uberem, da bi dosegel vaše priznanje!“

„Pot proti domu!“ suho odgovori Wedekind.

Pri glavni vaji opere „Saloma“ se je Richard Strauss spril z dirigentom. Trdila sta vsak svoje. Nazadnje vzklikne Strauss:

„Ali sem jaz zložil to opero ali vi!“

Dirigent pa hitro odvrne:

„Hvala bogu — vi!“

Športni vestnik

KOŠARKA

Pretekli teden se je v Jugoslaviji pričelo državno prvenstvo v košarki, ki je že 28. po vrsti. Že prve tekme v deželi svetovnega prvaka so prinesle zanimive boje, z njimi pa se je pričelo eno najkvalitetnejših košarkarskih prvenstev sveta. Edini slovenski zastopnik zvezne košarkarske lige Olimpija je igral proti državnemu prvaku Jugoplastiki iz Splita. Tekma je bila v hali Tivoli, Olimpija pa je nasprotnika premagala po razburljivi tekmi 74:70 (44:40).

Če se lahko opiramo na tradicijo, bo doživela Olimpija nov razcvit v košarki. Vselej, kadar je slovensko moštvo zmagalo v prvem kolu, se je na koncu prvenstva uvrstilo v lestvici zelo dobro. Odkar se je košarkarsko prvenstvo preselilo v dvorano, je Olimpija osvojila dvakrat drugo mesto, enkrat pa celo naziv državnega prvaka. Vselej pa je seveda zmagala že v prvem kolu tekem. Pred kratkim, bilo je tik po osvojitvi državnega prvenstva v letu 1970, pa je Olimpiji grozila resna kriza. Zasedli so ob koncu še dobro šesto mesto, prvo igro prvenstva pa so — izgubili.

Letos se je za Olimpijo torej začela otvoritev košarkarske sezone uspešno in obetajoče; po zmagi nad državnim prvakom je tako mnenje upravičeno.

Izmed ostalih tekem prvega kola sta bila izredno razburljiva derbija v Beogradu, kjer je Crvena zvezda premagala Beograd z 99:83; Radnički pa Partizana s 83:80. Rezultati ostalih tekem: Željezničar — Oriolik 81:61 (47:27), Borac — Zadar 121:96 (58:44).

Prihodnjo nedeljo bo Olimpija nastopila prvenstveno tekmo proti Orioliku.

HOKEJ NA LEDU

V avstrijskem prvenstvu zvezne hokejske lige je odigrana že četrtnina vseh tekem, ki ji sledi odmor enega tedna. Po slabem začetku je na čelu vseh moštvenih ponovno hokejsko moštvo KAC iz Celovca, ki je v sedmih igrah osvojilo 11 točk. Na drugem mestu se uvršča moštvo VEU iz Feldkircha, za njim pa so WAT Stadlau in dunajski WEV; vsi trije klubi so zbrali po 9 točk. ATSE iz Gradca, Kitzbühel in IEV imajo po vrsti 7, 6 in 5 zbranih točk, zadnje mesto v lestvici pa zavzema moštvo Zell am See, ki je doslej ostalo brez točk. V zadnjih dveh tekmah je celovski KAC premagal doma WAT Stadlau 8:3 in v Innsbrucku IEV s 6:1 ter navdušil gledalce z razmeroma dobro igro.

Po mnenju nekaterih jugoslovanskih listov bodo v novem hokejskem prvenstvu igrala poglavitno vlogo le tri moštva, ki so razred zase. V uvodnih tekmah 25. jugoslovanskega državnega prvenstva, ki se je pričelo že v soboto, so tri moštva tekmovala kar med seboj, kdo bo dosegel čim večjo zmago. V prvi tekmi prvenstva je v Tivoliju igral večkratni jugoslovanski prvak HC Jesenice proti Partizanu iz Beograda in ga premagal visoko z 21:1 (7:0, 8:0, 6:1). Rezultat vsekakor priča o neenaki igri in o hudi premoči jeseniških hokejistov, ki so nedavno v tekmi za evropski pokal izločili tudi avstrijskega državnega prvaka KAC iz tega evropskega prvenstva. V drugi tekmi je igral Medveščak iz Zagreba proti Slaviji iz Ljubljane in jo premagal s 16:3 (6:1, 4:2, 6:0). Pred kratkim je igral Medveščak v prijateljski igri proti avstrijskemu drugoligašu EC VSV iz Beljaka in ga premagal 6:5. Tretja tekma jugoslovanskega prvenstva pa je bila povsem slovenskega značaja: Olimpija je premagala Celje s 4:1 (0:1, 2:0, 2:0).

NOGOMET

SAK — LABOT 1:1

Slovenski atletski klub je nastopil preteklo nedeljo v Labotu proti tamkajšnjemu nogometnemu moštvu, ki je v lestvici stanovitni zastopnik najslabših. Nogometaši slovenskega atletskega kluba so nasprotnika podcenjevali in mu naposled prepustili eno točko, ki bo lahko ob koncu prvenstva odločilna. Tekma se je končala 1:1 neodločeno, ob polčasu pa se je rezultat tekme glasil 0:0 Gol za slovensko moštvo je dosegel Peter Waldhauser. V nedeljo igra Slovenski atletski klub na domačem igrišču (Koscharstraße v Celovcu) zadnjo tekmo jesenskega prvenstva.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gosometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založnica in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 13. 11.: 5.05 Godba na pihala — 5.33 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 9.00 Glasba zate in zame — 10.00 Glasbena izmenjava not — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbiralce znamk — 14.20 Godba na pihala — 15.30 Voščila — 17.10 Glasba v mraku — 18.00 Aktualno o koroški visoki šoli — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Tirolske specialitete z glasbo — 21.30 Film v tretjem rajhu — 22.22 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 14. 11.: 6.10 Igra na orgle — 7.35 Glasbeni jutranji pozdrav iz Avstrije — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.02 Prominentni igrajo svoje najljubše melodije: Karl Farkas — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert —

Avstrija 1

Sobota, 13. 11.: 15.15 ORF-koncert — 16.00 Za otroke — 16.25 Veronika — 16.30 Kaj morem postati — 17.00 Beatclub — 17.30 Za družino — 18.00 Tedenski obzorje — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Dober večer, sosede — 22.00 šport — 22.45 Čas v sliki — 23.00 Rdeča zanka, kriminalni film.

Nedelja, 14. 11.: 15.30 Za otroke — 15.55 Brez nagobčnika — 16.50 Za družino — 17.35 Svet v slikah — 18.05 Otrokom za lahko noč — 18.10 Tajnosti morja — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 šport — 20.15 „Veseli kmet“, opereta — 21.40 Čas v sliki — 21.55 Iz moje knjižnice.

Ponedeljek, 15. 11.: 18.00 Teletest — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 18.50 Pogled nazaj v filmu — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Voščila nastop, Al Mundy — 21.05 Prometna vzgoja — 22.05 Čas v sliki.

Torek, 16. 11.: 18.00 Tečaj angleščine — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Indian River — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Kaj sem? 21.00 Ura resnice, film — 21.55 Čas v sliki.

Sreda, 17. 11.: 10.00 Kaj morem postati — 10.30 Renesansa — 11.00 Prodor ob jutranjem svitu — 16.30 Za otroke: čudežna piščal — 17.15 Mala šola risanja — 17.40 Za prijatelja rož — 18.00 Tečaj francoščine — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Obzorja — 21.00 Friderik III. umrl kot cesar, dokumentarna igra — 22.35 Čas v sliki.

Četrtek, 18. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Angleško gledališče — 11.30 Neznano sosedstvo — 12.00 Fizika za vse — 18.00 Tečaj italijanščine — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Kim, špijonaža v Indiji, film — 22.05 Čas v sliki.

Petek, 19. 11.: 10.00 Obiščemo razstavo — 10.30 Zvok iz človeške roke — 11.00 Survival — 11.25 Storilec se pelje proti severu — 18.00 Orientacija — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.41 Oddaja delavske zbornice — 18.50 Kamor nas veter zanese — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Kadar oče s sinom — 21.15 Mestni pogovori — 22.30 Čas v sliki — 22.45 Ob koncu tedna na polti.

Avstrija 2

Sobota, 13. 11.: 18.30 Panorama — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Sled nekega dekleta, film — 21.35 Telereprize.

Nedelja, 14. 11.: 18.30 Iz moje knjižnice — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Svetovna trgovinska mesta: London — 20.00 Šmuckarska gimnastika — 20.15 Dobrosrčna, film — 21.35 Telereprize.

Ponedeljek, 15. 11.: 18.30 Kaj morem postati — 19.00 Spor in sprememba — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Foramski pogovor — 21.05 Glad po ljubezni, braziljski film — 22.15 Telereprize.

Torek, 16. 11.: 18.30 Fizika za vse — 19.00 Nepoznani Jaz — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Orson Welles, portret — 21.00 Z dežnikom, očarljivostjo in melono — 21.50 Telereprize.

Sreda, 17. 11.: 18.30 Neznano sosedstvo: Severovzhodna Italija — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Jerry Lewis Show, zabavna oddaja — 21.00 Storilec se pelje proti severu, kriminalni film — 22.30 Telereprize.

Četrtek, 18. 11.: 18.30 Zvok iz človeške roke — 19.00 Indijska umetnost — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Sosednja hiša, kronika francoskega mesta — 22.05 Telereprize.

Petek, 19. 11.: 18.30 Renesansa — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Ob koncu tedna na polti — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Tri dni, portret — 21.15 Greed, nemi film iz let 1923/24 — 23.10 Telereprize.

12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mesinega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Otroška oddaja — 16.30 Note Roberta Alta in Emmericha Zillnerja — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Sosedje na jugu — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zveneča Avstrija.

Ponedeljek, 15. 11.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Iz minulih dni — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Knjižni kotiček — 14.45 Kulturni problemi Koroške — 15.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 16.15 Za ženo: Puberteta in glasba — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Glasba dunajskih kraljev valčka — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 18.45 Note in beležke — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Zlati grozdi — 21.10 Robert Stolz dirigira.

Torek, 16. 11.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Pravljice iz vsega sveta — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Tako je pri nas na Dunaju — 14.45 Koroški visokošolski tedni — 15.00 Ljudska glasba iz štajerske — 16.15 Za ženo: Puberteta in glasba — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Avstriji o Avstriji — 18.00 Oddaja sindikalne zveze — 18.45 Note in beležke — 19.15 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 19.35 Glasba in ritem — 20.10 Koncert orkestra solnograškega Mozarteuma — 21.30 Poletna konserva: O doživetju.

Sreda, 17. 11.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Klasične pripovedke — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 10.30 Pripovedniki svetovne književnosti — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Koroška domovinska kronika — 14.45 Koroška pesem — 15.00 Ura pesmi — 16.15 Za ženo: Puberteta in glasba — 16.30 Neznani Lehar, operetne melodije — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Oddaja industrije — 18.45 Note in beležke — 19.15 Jezik domovine — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Domovina Avstrija — 21.00 Za prijatelja planin — 21.15 Lovska ura.

Četrtek, 18. 11.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Močnejši kot smrtni strah — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.15 Sodobno agrarno gospodarstvo — 10.30 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Iz knjige gostov — 16.15 Za ženo: Puberteta in glasba — 16.30 Leto otroškega vrtca — 17.10 Oddaja za vojake — 18.50 Pravna oddaja — 18.00 Oddaja obrtnega gospodarstva — 18.45 Note in beležke — 19.15 Kulturna prizma — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Moj konjiček — 21.15 Iz domačega glasbenega ustvarjanja.

Petek, 19. 11.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Zgodovinske slike iz Avstrije — 9.30 Klavirska glasba — 10.30 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Aktualna reportaža — 14.45 Književnost iz štajerske — 15.00 Zborovska glasba — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.45 Šolski zbori pojo — 17.10 Glasba za konec te-

Sejem plemenske živine

Zveza rejcev pincgavskega goveda za Koroško in Vzhodno Tirolsko prireja v torek 16. novembra s pričetkom ob 9.30 uri v Lienzu sejem plemenske živine. Za sejem je prijavljenih 220 krav in telic. Vse živali prihajajo iz obratov, ki so prosti tbc in Bangovne bolezni ter so cepljene proti slinavki in parkljevki.

Sejem bo nudil ugodno priložnost za nakup plemenskih živali, posebno primernih za alpske predele.

dna — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 18.45 Note in beležke — 19.15 Iz dobrih starih časov — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Iz koroškega glasbenega življenja — 21.05 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave — 22.20 Pogled k sosedu.

Slovenske oddaje

Sobota, 13. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Po lovčevih stezah.

Nedelja, 14. 11.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 15. 11.: 13.45 Informacije — Za našo vas.

Torek, 16. 11.: 13.45 Informacije — Koroški zbori — Koroški kulturni pregled.

Sreda, 17. 11.: 13.45 Informacije — Za naše mlade poslušalce — Mladina poje.

Četrtek, 18. 11.: 13.45 Informacije — Princiska Pokraculja, igra za otroke.

Petek, 19. 11.: 13.45 Informacije — Slovenski samospevi, poje Anton Dermota.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vse od dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturmo.

ZAHVALA

Vsem, ki so nam ob težki izgubi, ki nas je zadela dne 5. 11. 1971 s smrtjo dragega moža, očeta in deda, gospoda

Janeza Einspielerja

pd. Sramsičnika v Stranjah pri Bilčovsu

izkazali svoje sočustvovanje s številno udeležbo pri pogrebu, s podarjenimi venc in cvetjem, kakor tudi s pismenimi izrazi sožalja, izrekamo našo prisrčno zahvalo.

Posebna zahvala velja domačemu gospodu župniku Leopoldu Kasslu za tolažilne besede, kakor tudi gospodu župniku iz Št. Janža v Rožu za udeležbo pri pogrebu; gospodu županu občine Bilčovs Hanziju Ogrisu za v srce segajoči nagrobni nagovor; predsedniku Zveze slovenskih izseljencev gospodu Lovru Kramerju za ganljive poslovilne besede; moškemu zboru SPD „Bilka“ za žalostinke na domu žalosti in ob grobu.

Izredno čast pa je izkazal rajnemu Komorni moški zbor iz Celja, ki se je nahajal na turneji na Koroškem in je na domu žalosti zapel krasno poslovilno pesem. Tudi temu zboru velja naša iskrena zahvala.

Zahvalo izrekamo gospodu zdravniku dr. Stanislavu Jelenu za njegovo zdravniško oskrbo, kakor tudi vsem, ki so pokojnega obiskali in tolažili v času njegove bolezni.

Bilčovs - Stranje, 7. 11. 1971

Leni Einspieler, žena
Marijan Einspieler, sin
Angela Ogris, roj. Einspieler, z družino
Kati Weiss, roj. Einspieler, z družino
Lenart Einspieler, sin

ZAHVALA

Ob smrti našega očeta, starega očeta in strica, gospoda

Janka Oitzla

UPOKOJENCA NA POLANI PRI BISTRICI V ROŽU

se vsem, ki so dragega pokojnika obiskovali med njegovo boleznijo ter ga spremlili na njegovi zadnji poti, prav lepo zahvaljujemo.

Posebna zahvala velja duhovščini in zlasti g. župniku Škorjancu, nadalje zdravniku dr. Jelenu, Slovenskemu prosvetnemu društvu „Kočna“, predstavnikom vseh narodnih organizacij, zastopstvu občine Bistrica v Rožu in požarni brambli.

Žalujoči otroci